

סיוון: א"צ (כפול) אליעזר צבי נתן זכור לטוב חזק ואמץ חזן (כנראה) ממונה על כל (18) בגווי צוקוס ס.
צחיס צבי ג' נוריס. צוקוסים הצאה מישע' נה ו-יא, צצחיס מוסחיימים 'קדוש' מפקוק הכולל מלת
ש"ס. - א 1982

אור עולם קראו / אחרי תלכו למוראו / דרשו יי בהמצאו:
באלו ימים לערוב / בתשובה בא לקרוב / קראוהו בהיותו קרוב:
גדול ואין כערכו / גזר ליציר להאריכו / יעזב רשע דרכו:
אלינו מחשבותיו לעד / על זאת רשום להעד / שובה ישראל עד / קדוש:

5 דכא אנוש תשובותיו / דיו לעזוב משובותיו / ואיש און מחשבותיו:
העולם עד לא שתתהו / הקדים תשובה לשובתהו / וישב אל-יי וירחמהו:
ועד כסא [כבוד] מגעת צלוח / ומתחתיו יד לשלוח /
ואל-אלהינו פי-ירבה לסלוח:
ברב-עם הדרת מלכנו / בועדם יאמרו לאלהינו / שובה יי את-שביתנו /
קדוש:

כ"י ב'; ה° (= המבורג 112) פ° (= פרים 645) ||

1 במורא ה° 2 בא: בה ב' 4 אלינו: אלהינו ב'ה° | רשם ב'פ° 5 עד משובותיו ב' 7 כבוד דפ': חס' ב'ה°פ°

1 אור עולם קראו ה' שקראו הנביא אור עולם, ע"ש ישע' ס יט והיה לך ה' לאור עולם. אחרי תלכו למוראו ע"ש
דבר' יג ה אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו. דרשו ה' בהמצאו ישע' נה ו, וכן כל ההבאות בסוגרי הבתים הן מהנ"ל.
והענין לפי דרשת חז"ל דף י"ח א' דרשו ה' בהמצאו... אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ולפי זה הוא ממשיך 2 באלו
ימים לערוב להיות ערב ומקובל מי שבא בתשובה. 3 גדול ואין כערכו הקב"ה, ע"ש תהל' מ ו אין ערוך אליך. גזר
ליציר להאריכו. יעזוב רשע דרכו גזר על היצורים שיעשו תשובה שמארכת שנותיו של אדם, כדרשת חז"ל יומא
דף פ"ו ב'. 4 אלינו מחשבותיו לעד ע"ש תהל' מ ו ומחשבותיך אלינו. על זאת רשום להעד. שובה ישראל
עד הקב"ה רשום הוא להעיד (להעד כתב הפייטן בגלל החרוז) לפי דרשת חז"ל (פסיקתא דר"כ כ"ה, דף קס"ד ב', כגירסת
הילקוט ח"ב תקל"ב עד ה' אלהיך. אומרים ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אם אנו עושים תשובה מי מעיד עלינו. אמר להם הקב"ה
לרעה נעשית לך עד... ולטובה איני נעשה לך עד? הוי שובה ישראל עד ה' אלהיך. ודורש עד ל' עד. 5 דכא אנוש תשובותיו
ע"ש תהל' צ ג תשב אנוש עד דכא. לעזוב משובותיו ע"ש הושע יד ה ארפא משובתם. 6 העולם עד לא שתתהו
בטרם השית את העולם על יסודו. הקדים תשובה לשובתהו לשבים, כדרשת חז"ל פסחים דף נ"ד א' ז' דברים נבראו
קודם שנברא העולם, ואילו הן תורה ותשובה וכו'. 7 ועד כסא [כבוד] מגעת לפי הדרשה יומא דף פ"ו א' גדולה תשובה
שמגעת עד כסא הכבוד. צלוח פי' לעלות, לעבור, ור"מ (ע"פ הארמית) לבקוע. ומתחתיו יד לשלוח כדי שישלח הקב"ה
ידו לקבל שבים, ועי' פסחים דף ק"ט א' וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזק' א ח) ידו כתיב, זה ידו של הקב"ה שפרוסה תחת כנפי
החיות כדי לקבל בעלי תשובה. 8 ברב עם הדרת מלכנו משלי יד כה. שובה ה' את שביתנו תהל' קכו ד. 9 וזרעי

- זורעי על-כל-מים אשריכם / זכו והיטיבו דרכיכם
 כי לא מחשבותי מחשבותיכם:
 10 חשקי לטהר מברכי / חפצי [ורצוני] תלכו בדרך / ולא דרכיכם דרכי:
 טבי להשתמש בכלי גנאי / טהורי לב יעמדו לפני / נאם יי:
 נצח אקונה לאל / תנה ישועה לעם שואל / שובה יי רבבות אלפי ישראל /
 קדוש:
 ידי פשוטה לקבל במרץ / יודע ישוב ונחם בתרץ / כי גבהו שמים מארץ:
 כן אנביר חסדי עליכם / כרחוקם ארחיק פשעיכם
 כן גבהו דרכי מדרכיכם:
 15 לפני תשובו ואשיבכם / לחיי עולם אתיכם / ומחשבותי ממחשבותיכם:
 זכור לטובה ורחם / עמד עמוסי מרחם / שובה יי עד מתי והנחם / קדוש:
 מחכה למשים נפשו אשם / מצפהו לתחיה לרשם / כי כאשר ירד הגשם:
 נצח לאל יודה לעולמים / כל ימי ירידת המים / והשילג מן השמים:
 שמח בכן לנוצח בשוב / סלה חי חי להודות חשוב / ושמה לא ישוב:
 20 חזקנו מיומים חיינו / ומתהומות תשוב תעלנו / שובה יי חלצה נפשונו / קדוש:

9 ותיטיבו ב'ה° 10 ורצוני הוסי' דפ' 12 תשועה ה°פ° 17 מצפה פ° 18 נצח: אקונה הוסי' ב' | לאל: לו פ° 19 לנוצח:
 נצח ב'

על כל מים אשריכם ישע' לב כ, כדרשת חז"ל ע"ז דף ה' ב' אשריהם ישראל בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים יצאם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם, שנ' אשריכם זורעי על כל מים, ואין זריעה אלא צדקה ... ואין מים אלא תורה ... 11 טבי הנוהג שלי. להשתמש בכלי גנאי לפי הדרשה ויק' רבה ז' ב' (ע' קנב) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה (תהל' נא יט) ... ההדיוט הזה אם משתמש בכלי שבור גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כל כלי תשמישיו שבורין הן, דכתיב (תהל' לד יט) קרוב ה' לנשברי לב וכו'. טהורי לב ל' משלי כב יא. 12 שובה ה' ... במד' י לו. 13 ידי פשוטה ע' פרקי ר"א מ"ג נבראת התשובה וימין הקב"ה פשוטה לקבל שבים, לפי זה ההמשך לקבל במרץ יודע ישוב ונחם ל' יואל ב יד. בתרץ במישרים (ע"פ המשמעות בלשון הארמי). כי גבהו שמים מארץ 14 כן אנביר חסדי עליכם, כן יש לשלב החרוזים. כרחוקם ארחיק פשעיכם ע"ש תהל' קנ יב כרחק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו. 15 לפני תשובו ואשיבכם ע"ש ירמ' טו ג אם תשוב ואשיבך לפני תעמד. אתיכם אכתוב אתכם, ל' והתוית תו (יחזק' ט ד). 16 עמוסי מרחם ע"ש ישע' מו ג בית ישראל העמוסים מני בטן. 17 מחכה למשים נפשו אשם הקב"ה מחכה לחוטא העושה תשובה ומתודה חטאתו ומשים עצמו רשע לפניו, שלא כלפני בני אדם (יבמות דף כ"ה ב'). והלשון לקוח מישע' נב י א תשים אשם נפשו (שדרשו חז"ל ברכות דף ה' א' על המקבל את היסורין באהבה). מצפהו לתחיה לרשם מצפה למי ששב בתשובה כדי לרשום אותו לחיים, ויחיהו כאשר הגשם מחיה את האדמה (והפייטן דורש את הפסוק באופן דומה לדברים רבה ז ג גדולה ירידת גשמים שהיא

עוֹזוּ בְּשִׁמִּי עָרֶץ / עוֹשֶׂה צִדְקָה בְּאֶרֶץ / כִּי אִם הִרְוֶה אֶת־הָאֶרֶץ:

פֹּר זָבַח וּמִנְחָה / פָּגַע מַעֲמֵד וְשִׁיחָה / וְהוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה:

צוּר כֶּסֶאֱו קוֹרֵעַ / צָקוֹן קוֹרְאִיו מִהִשְׁתַּרֵּעַ / וְנָתַן זֶרַע לְזוֹרֵעַ:

אֲמַץ תּוֹסִיף כִּי טְהַרְתִּיהָ / לְשׁוֹב אֵלַי כִּי סִיעֲתִיהָ / שׁוֹבָה אֵלַי כִּי נֶאֱלָתִיהָ /

קְדוֹשׁ:

25 קָרוֹב וְרָחוֹק בְּלִי נָכַל / קִדְמָתִי שְׁלוֹם כְּאֶבֶקֶת רוֹכֵל / וְלָחֶם לְאֹכֵל:

רִצְפָתִי חֲלַבְנָה עִם צָרִי / רִיחֶךָ רַע בְּהַעֲבִירִי / כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי:

שׁוֹר בִּינִי לְבִינֶךָ שׁוֹב / שׁוֹרֵת אֲנָשִׁים בֶּל תָּשׁוּב / אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יָשׁוּב:

תִּכּוֹן אֲמוֹנָתִי בֵּת הַשׁוֹבְבָה / תּוֹשְׁעִי בְּנַחַת וְשׁוֹבָה

אַרְפָּא מְשׁוֹבְתָם אֲהֵבֶם נִדְבָה / קְדוֹשׁ:

הַכֵּל יוֹדוּךָ

21 משמי ה° 22 שיחה ה° 23 משתרע ב'ה° 25 קרוב ורחוק: קרב רחוק ב'ה° פ° | כאבקת: כאבקת ה° מכל אבקת ב'

שקולה כתחית המתים, מנין, שנ' (הושע ו ג) ויבא כגשם לנו ... מה כתיב אחריי (!) יחינו מיומים) 18 נצח לאל יודה לעולמים החוטא מתודה (לשון זה גם בסדר העבודה 62: שגיון עם ודונו יודה לאל), כמאמר חז"ל סנהד' דף מ"ג ב' כל הוֹבֵחַ את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא. כל ימי ירדת המים כל ימי עולם. 19 שמח בכך לנוצח בשב ה'קב"ה שמח על החוטא הנוצח אותו בתשובתו, כדרשת חז"ל פסח' דף ק"ט א' בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. בשר ודם מנצחין אותו ועצב, אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמח. סלה חי חי להודות חשור ע"ש ישע' לח יט חי חי הוא יודך, ר"ל כל זמן שהוא בחיים. ושמח לא ישוב אם הלך לעולמו לא יוכל להודות. 20 חזקנו מיומים חיינו ע"ש הושע ו ב, וייתכן שהוא דורש אותו כאן (כדרך רש"י) על שתי הגליות שעברו על ישראל. ומתהום תשוב תעלנו ע"ש תהל' עא כ, ר"ל מהגלות השלישית שאנו נמצאים בה. שובה ה'... תהל' ו הי'. 21 עוֹזוּ תהל' כד ח. עוֹשֶׂה צִדְקָה בְּאֶרֶץ יִרְמ' ח כג. 22 פֹּר זָבַח וּמִנְחָה בפור, בהתפוררות זבח ומנחה (כך פירשו את חידוש הפייטן בצורה הנוצח, ולפי הענין נדרש 'תמור'). פגע מעמד ושיחה ג' לשונות של תפלה ע"פ ברא' כח יא. יט כז. כד סג, לפי דרשת חז"ל ברכות דף כ"ו ב', והתפלה מתקבל במקום הקרבנות. 23 צוּר כֶּסֶאֱו קוֹרֵעַ רומז כנראה למה שדרשו על תפלת מנשה (דבר' רבה ב' כ' = רות רבה ה' ו') שחתר לו חתירה תחת כסא הכבוד כדי לקבל תפלת חזון בתשובה. צָקוֹן קוֹרְאִיךָ מהשתרע כדי שלא תתפשט ותתפורר (ע"ש ישע' כח כ כי קצר המצע מהשתרע) אלא תתקבל תפלת קוראיו. ונתן זרע לזורע נותן לו אפשרות לעשות מעשים טובים. 24 אומץ תוסיף כי טהרתיך ע"ש איוב יז ט וטהר ידיים יסף אומץ. וההמשך: תוסיף אומץ לשוב אלי כי סיעתיך ע"פ מאמר חז"ל (שבת דף ק"ד א') בא ליטהר מסעיין אותו. שובה אלי... ישע' מד כב. 25 קרוב ורחוק בלי נכלל קדמתי שלום ע"ש ישע' נז יט שלום שלום לרחוק ולקרוב, ולפי דרשת חז"ל ברכות דף ל"ד ב' (לפי שיטת ר' יוחנן) מאי רחוק? שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא, ומאי קרוב? שהיה קרוב לדבר עבירה ונתרחק ממנו השתא, ושניהם בלי נכלל, ר"ל בלי מחשבה רעה. כאבקת רוכל שח"ש ג ו מכל אבקת רוכל, ר"ל כל הבשמים הטובים. 26 ריצפתי חלבנה עם צרי רמז לפושעי ישראל שראוי לצרפם לתפלה, ע"פ דרשת חז"ל כריתות דף ו' ב', כל תענית שאין בה מפשרע ישראל אינה תענית. ריחך רע בהעבירי אם תטורף ללבונה שריחה טוב. 27 שור הבט. ביני לבינך שוב עשות תשובה על העבירות שבין אדם למקום. שורת אנשים בל תשוב ואין צורך לפייסו בפני אחרים, כמו שצריך לפייס המקניט את חברו, לפי מה שדרשו יומא דף פ"ז א', וצריך לפייס בשלש שורות של שלשה בני אדם, שנ' ישור על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי (איוב לג כז). אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יָשׁוּב לא אשנה את גזרתי, אלא 28 תכון אמונתי (ע"ש תהל' פט ג) בת השובבה (ע"ש ירמ' לא כב) תושעי בנחת ושובה ע"ש ישע' ל טו. ארפא משובתם אוהבם נדבה הושע יד ה, ודרשוהו (יומא דף פ"ו ב') גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו, שנ' ארפא משובתם אוהבם נדבר כי שב אפי ממנו, מהם לא נאמר אלא ממנו.

סימן: אליעזר (ווסולט) זר כהן חזק

(לאחר תיבה אחת וחספסוק דברי לזג צטורה א' ונולת וואכ' צטורה ג' טל כל צית).—כ 40.

כ. אם שם אדיר יי אדונינו / אלי שחק עומדים להקדישנו
ואני אשירה ליי ואזמנו / שמעו מלכים ורוזנים האזינו:

שם. לבדו נשגב לעולמים / לעולם [יי] דברו נצב בשמים
ואני ליחדו בכל יום פעמים / תנה הודך על השמים:

5 יי. יחודו במעטיריו עטרה / ישראל אשר בך אתפארה
ואני יקר מלכותו אספרה / שמעה עמי ואדברה:

אקרא. עליון והקול נשמע / עטרה לראשו לענוד ולקמע
ואני עתירתי בלחש אשמע / ואזעק אליך מצרתי ותשמע:

הבו. זרותים כבוד בערץ / זמירות ישמיעו מכנף הארץ
10 ואני זכרו אברך במרץ / מה אדיר שמך בכל הארץ:

2 ונזמרנו ב' 3 יי הוס' דפ' 8 בשמע: ישמע כ"י 9 מכנף: כנפות ה"פ

1 כי אם ר"ל אמת. שם אדיר ה' אדונינו (צ"ל שם?) ע"ש תהל' ח ב. 2 אשירה ... האזינו שופט' ה ג (בשינוי).
3 שם לבדו נשגב תהל' קמה יג. לעולמים לעולם הזה ולעולם הבא, וכן היו אומרים במקדש בחתומת הברכות מן העולם
ועד העולם (דברי המשנה, ברכות ט' ה). ויש שרואים בו רמז לשנים שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו (סנהד' דף צ"ב ב')
ועי' ג"כ בפיט הקודם, 18. לעולם ה' דברו נצב בשמים תהל' קט פט. 4 תנה הודך על השמים תהל' ח ב.
5 יחודו במעטיריו עטרה קריאת שמע שהיא יחודו של הקב"ה היא עטרה לו ע"י ישראל המעטירים אותו. ישראל אשר
בך אתפארה ישע' מט ג. 6 יקר מלכותך אספרה ע"ש תהל' קמה יא. שמעה עמי ואדברה תהל' נ ז. 7 אקרא
עליון ע"ש תהל' נז ג. והקול נשמע לי ברא' מה טז. עטרה לראשו לענוד פי' לקשור, ע"ש איוב לא לו אענדנו
עטרות לי. ולקמע גם זה לשון קשירה (לשון התלמוד, בכורות דף ל' ב' והיתה קומעת לו תפלין). והענין ע"פ מה שדרשו
בשמות רבה כ"א ד' המלאך הממונה על התפלות נוטל כל התפלות ... ועושה אותן עטרות ונותנן בראשו של הקב"ה ...
8 עתירתי בלחש אשמע תפילתי בלחש אשמע. ואזעק אליך מצרתי ותשמע דה"ב כטי. 9 הבו זרותים כבוד
בערץ זרותים, פי' השמים, ע"ש ישע' מ יב ושמם בורת תכן. בערץ ע"ש תהל' פט ח אל נערץ בסוד קדושים. זמירות
ישמיעו מכנף הארץ ע"ש ישע' כד טז. 10 מה אדיר שמך ... תהל' ח ב. 11 רכב רבותים תהל' סח יח, צבא

גָּדַל. רָכַב רַבּוֹתַיִם קָדוֹשׁ אֹמְרִי / רוֹגְשִׁים וְאוֹפְנִים בְּרוּךְ גּוֹמְרִי
וְאֲנִי רִנְתִּי מֵאָה עִם שְׁמוֹנָה עָשָׂרָה / [וְהִגִּינוֹן לְבִי] יִהְיוּ לְרָצוֹן אֹמְרִי:

לְאַלְהֵינוּ. בְּרֶן-יַחַד כּוֹכְבֵי נִשְׁפִי / נוֹתְנִים תְּהִלָּה בְּנִי-אֱלֹהִים בְּמוֹפִי
וְאֲנִי אֶעֱמְדָה עַל מִצְפִּי / תְּהִלַּת יְיָ יִדְבֵּר פִּי:

15 חִילִי מֵעֲלָה מְקַדִּישִׁים / זְכִי מִטָּה רוֹחֲשִׁים / קִדְּשָׁה כְּאַחַת מְשֻׁלָּשִׁים:

והאופנים

11 אופנים ב' 14 אעמוד ב'פ°

מעלה. קדוש אומרי אומרי קדוש, וכן הלאה ברוך גומרי. רוגשים מתאספים, ל' תהל' ב א למה רגשו גוים. והאופנים הם גומרי ברוך (חולין דף צ"א ב' צ"ב א'). 12 רנתי מאה עם שמונה עשרה מאה ברכות בכל יום שכל אחד חייב לברך (מנחות דף מ"ג ב'), ומהם י"ח ברכות של העמידה. והגיון לבי ... תהל' יט טו. 13 ברן יחד כוכבי נשפי נותנים תהלה בני אלהים ע"ש איוב לח ז (בשינוי "כוכבי בקר" ל"כוכבי נשפי", ע"פ ביאור מלת נשף הניתן בתלמוד ברכות דף ג' ב' נשף ליליא ואתי ימא), וע"פ מה שדרשו חז"ל חולין דף צ"א ב' שאין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה. במופי בפה (איוב טו ה). 14 על מציפי על משמרתי (בצרוף ירמ' מח יט וחבק' ב א). תהלת ה' ... תהל' קמה כא.

זולת

סימון: ח"צ חליעזר בר כהן. צתים צכי ד' טורים. 6 מליס צכל טור. — א 3452.

אֶל אֱלֹהֵינוּ נָשׁוּב בְּצָר לָנוּ בְּגִלְתָּנוּ / כִּי אַתָּה צָדִיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ
בְּעוֹן בְּצַעֲנוּ מֵעַל פְּנִיךָ שְׁלַחְנוּ / הִשִּׁיבֵנוּ וְנִשׁוּבָה כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

גּוֹלִים בְּנֵי גּוֹלִים מוֹנִים אוֹתָנוּ בְּאִיבָה / כֶּסֶף נִמָּאס קוֹרְאִים אוֹתָנוּ בְּחוּבָה
דִּינִיךָ יֵשֶׁר מְשַׁפְּטִיךָ תַּהוֹם רַבָּה / שׁוּבוּ שׁוּבוּ אִמְרַת לָנוּ וְלֹא נִקְשִׁיבָה:

1 אל אלהינו נשוב: אל לבבנו נשיב ב'ה'פ° (שמאזה עיקר) | צדיק אתה ה' זה צדיק אתה ב' 2 שולחנו: שלחנו ב' 3 אותנו פ°: לנו ב'ה' 14 ומשפטיך ה'פ°

1 אל אלהינו נשוב בצר לנו ע"ש דבר' ד ל. כי אתה צדיק ... נחמ' ט לג. 2 בעון בצענו ע"ש ישע' נו יז. מעל פניך שולחנו ע"ש ירמ' טו א. השיבנו ונשובה ... ירמ' לא יז. 3 גולים בני גולים מונים אותנו מקניטים אותנו וקוראים אותנו גולים במקום למקום (לשון המדרש, כגון ויק'ר ל"ג ו' ע' תשעא) אומות העולם מונין את ישראל, מל' לא חנונו איש את אחיו). כסף נמאס קוראים אותנו ע"ש ירמ' ו ל. 4 משפטיך תהום רבה תהל' לו ז. שובו שובו

5 הלא על כי אין שכנתך בקרבנו / מצאונו הרעות בארץ שבינו
וככלות כחנו נהמנו באחריתנו / לכו ונשובה אליי כי הוא טרף וירפאנו:

זה קים לנו נפשנו לשובה / כאשר הבטחנו להרבות ולהיטיבה
חזק ידך ודברך לעולם נצבה / השיבנו יי אליה ונשובה:

טרפתי בגולה ועד עתה אחרתי / בהתעטף עלי נפשי את יי זכרתי
10 יגעתי באנחתי ומנוחה לא מצאתי / כי אחרי שובי נחמתי בשתי וגם נכלמתי:

כשר דבריך נשמעו באזני ואחמד / חתומה על-לבי כצמיד פתיל לצמוד
ללכת לפניי אם למוד תלמד / אם תשוב ואשיבה לפני תעמד:

מרבכם מפלעם לא חשקתי בכם / כי מאהבתי אתכם ואת אבותיכם
נצח חסדי ובריתי לא אסיר מכם / שובו אלי ואשובה אליכם:

15 סכו בצלי בני חמודי / ובוזיכם יקלו ואכבדכם מכבדי
עשיתי פלא נגד אבותיכם עבדי / וגם עתה נאם יי שבו עדי:

5 שבינו: אויבנו ה° 6 כחנו: בשרנו ב'פ° 10 מנוחתי פ° 13 כי: אם פ° 15 סכו: סכו ב' טובו ה°

אמרת לנו ע"ש יחזק' לג יא. ולא נקשיבה ר"ל לא רצינו להקשיב. 5 הלא על כי אין שכנתך בקרבנו מצאונו הרעות ע"ש דבר' לא יז. 6 וככלות כחנו ע"ש תהל' עא ט, ויג בכולות בשרנו ע"ש משלי ה יא. לכו ונשובה ... הושע ו א. 7 זה כינוי להקב"ה, ע"ש שמות טו ג. נפשנו לשובה ע"ש תהל' כג ג נפשי ישוב. להרבות ולהיטיבה ע"ש דבר' ל ה. 8 ודברך לעולם נצבה (במקום 'נצב') תהל' קיט פט. השיבנו ... איכה ה כא. 9 טורפתי בגולה טולטלתי, ל' המדרש, כנון סדר עולם רבא ח' י"ט שנה היו חוזרין ומטורפין. ועד עתה אחרתי ל' ברא' לג ד. בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי יונה ב ה. 10 יגעתי באנחתי ומנוחה לא מצאתי ירמ' מה ב. כי אחרי שובי נחמתי בשתי וגם נכלמתי ירמ' לא יח. 11 כושר דבריך... מכאן ואילך תשובת הקב"ה לעם, והלשון ע"פ דני' י יב. ואחמוד היו חמודות ל'. חתומה על לבי ע"ש שה"ש ח ו. כצמיד פתיל ע"ש במד' יט טו. לצמוד להידבק. 12 אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד ירמ' יט יט. 13 מרובכם מכל עם לא חשקתי בכם דבר' ז ז. כי מאהבתי ... שם ז ח. 14 חסדי ... לא אסיר מכם ע"ש דה"א יז יג. שובו אלי ואשובה אליכם מלאכי ג ז. 15 סוכו בצלי חסו בצלי, ע"ש שופט' ט טו. ובוזיכם יקלו ואכבדכם מכבדי ש"א ב ל. 16 עשיתי פלא נגד אבותיכם ע"ש

פורה אדרך כאשר הדין יקב / במסתול לייכם ואויביכם כי אכלו את-יעקב
צדקו מעשיכם והסירו לב העקב / ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב:

קבץ אקבצך מן הגוים אשר הדחתך / ואיטיבך וארבה אותך כי בחרתך
20 רחם ארחמך כי אלי השיבותיך / מחיתי כעב פשעיך שובה אלי כי גאלתיך:

שור כי אני יי בעתה אחישנה / הצתי אש בציון ואני אבונה
תמיד לכבוד אהיה בתוכה ואשכונה / ופדויי יי ישבון ובאו ציון ברנה:

אנו לעולם נספר תהלתך צירנו / יען כי גאלתנו מיד מעצנו
זר ברכה נכתירך מלכנו / חושה לעזרתנו אדני תשועתנו:

עזרת אבותינו

17 ואויביכם: ושונאיכם ה"פ 18 עקוב ב' 19 מן: בין ה' 21 בעתה אני ה' ב'ה"פ 22 בתוכה אהיה פ' 23 לעולם:
לעד ב' 24 יי תשועתנו חושה לעזרתנו ב'ה"פ

תהל' עח יב. וגם עתה ... יואל ב יב. 17 פורה אדרוך ע"ש ישע' סג ג. כאשר הדין יקוב כלשון התלמוד, יבמ' דף צ"ב א' ועוד, יקוב הדין את ההר, ר"ל לפי דיוק המשפט. במסתול לייכם במסתוללים בכפ, ע"ש שמות ט יז. כי אכלו את יעקב ירמ' י כה. 18 לב העקוב ע"ש ירמ' יז ט. ובא לציון גואל ... ישע' נט כ. 19 קבץ אקבצך מן הגוים אשר הדחתך ע"ש ירמ' כט יד. ואיטיבך וארבה אותך ע"ש דבר' ל ה. 20 רחם ארחמך ע"ש ירמ' לא יט. מחיתי ... ישע' מד כב. 21 אני ה' בעתה אחישנה ישע' ס כב, ודרשו חז"ל (סנהד' דף צ"ח א') זכו אחישנה, לא זכו בעתה. הצתי אש בציון ואני אבונה כדרשת חז"ל ב"ק דף ס' ב' אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון, שנ' (איכה ד יא) ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה, ואני עתיד לבנותה באש, שנ' (זכר' ב ט) ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. 22 לכבוד אהיה בתוכה שם. ופדויי ה' ישובון ... ישע' לה י. 23 לעולם נספר תהלתך ע"ש תהל' עט יג. 24 חושה לעזרתנו ... תהל' לח כג.

מנהג פולין

יוצר

קיוון: ח"צ (חפול) וזכס צרצי וזכר, צחיס צכי ג' טוריס, השכיס 6 וזלס, צקוגריס הצלס וזשפטרס ט' טוצה. –
א 7880. ערוגת הצושס ח"צ ע' 94.

אַשְׁחַר אֶל אֵל כָּל שְׁנוֹת עַדְנִי
אֱלֹהֵי מֶרְחֹק נִמְצָא וְקָרוֹב מִצְדִּיקִי בְּדִינִי
שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יֵי:

בְּטָרִם יַעֲלֶה הַבֵּימָה לְגִרְדּוֹן לְדוֹן הַתַּחֲשָׁבו
5 בִּינוּ דְרָשׁוּ מֵעַל סֵפֶר בְּצִלּוֹ שָׁבו
קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבו:

גְּדַל חֶסֶד מָטָה כָּל־פִּיּו כְּפִיד שׁוֹעֲנו
נָבֵר טוֹב חֲסִינוּ מִבְּטָחַת אָדָם שְׁעִינו
אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו:

מִוִּשְׁעֵנו נִקְיוֹן חֲטוֹי מִקְנוֹנו נִפְשָׁנו מִלְּהִדְאִיבָה 10
בְּאוֹר בְּטוֹי קְיוֹנוֹנו בְּסִמְכֵי רוּחַ נְדִיבָה
אֶרְפָּא מְשׁוֹבָתָם אֶהֱבֶם נְדָבָה / קְדוּשָׁ:

י"י מ'נך || 4 לידון מ' להידון ערוה"ב 8 מבטחת מ' ערוה"ב: מבטחת נך | שענניו מ' ערוה"ב: שעונינו נך 10 חטוי
רוה"ב ודפ': חטיון מנך | מלאדיבה מ' מהדאיבה ער ה"ב 11 באור מ' ערוה"ב: בירור נך | קיונינו מ' ערוה"ב: קווינו נך |
בסומכי כ"י

1 אשחר אל אל ע"ש תהל' טג ב אלי אתה אשחרך. איוב ח ה אם אתה תשחר אל אל. כל שנות עדני כל ימי חיי. 2 אליהי
מרחוק נמצא ע"ש ירמ' כג כג האלהי מקרב אני נאם ה' ולא אלהי מרחק, ר"ל (כתרגומו) מזמן רחוק, מלקדמין (וכן פירש
בעל ערוגת הבושם). וקרוב מצדיקי ישע' נ ח. וי"מ אע"פ שהקב"ה רחוק בשמים קרוב הוא לשבים אליו (עי' הפירוש השני
שם). 4 בטרם יעלה הבימה (יתכן שהדמיון הצורתי לש"א ט ג' 'בטרם יעלה הבמה' רק מקרי הוא) לגרדון למקום
שדנין בו (כלשון התלמוד, ר"ה י"ח א' שנים שעלו לגרדום לדון). 5 דרשו מעל ספר בתורה. בצלו שבו ע"ש הושע יד ח.
קחו עמכם דברים כדרשת ר' נחמיה (פסיקתא דר"כ כ"ה דף תס"ה ב') קחו עמכם דברים, בעלי דברים, קראים טובים
דרשנים טובים. 7 גדל חסד תהל' קמה, ח במקום זרוב חסד' שברשת חז"ל (ר"ה דף י"ז א') רב חסד מטה כלפי חסד, וזהו
מה שהוא אומר מטה כלפיו. כפיד שרענו ע"ש איוב ל כד אם בפידו להן שוע, שדרשו בתלמוד (ע"ז דף ד' א') אפילו אין
ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיד של תרגולין שמגקירין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול. 8 גבר טוב ר"ל טוב לגבר (איכה
ג כז). חסיונו מבטחת אדם (וי"ג מבטחת נדיבים). שענו יותר טוב לבטוח בה' מלבטוח בבני אדם שהם המשען שלנו, ע"ש
תהל' קיח ח (ט) טוב לחסות בה'... 10 מושיענו נקיון חטויי מקונו ע"ש ירמ' יד ח מקוה ישראל מושיענו בעת צרה, ודרשת
חז"ל במשנה (יומא ח ט). 11 ביאור ביטוי קיונונו בסמכי רוח נדיבה ע"ש תהל' נא יד ורוח נדיבה תסמכני. וההמשך

דולקים הצובאים על אריאל יקחו בשנה
דבקים צבאות ישרי אל יפקד כבראשונה
אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה: 15

הלב יכון למעלה מעלות שמיר ושית
התול תלחוליות מדיח ידיח יקציע מבית
ילכו יונקותיו ויהי כזית:

ותיקיו יעצים וישגיב בכחו לרצונו בהצילו
20 ומורה דרך לשובבים עד כסאו אצלו
ישובו יושבי בצלו:

זמורות גמזיות קדש צורים ובורות חצובים
זריזי קום מאחרי שבת בלחם העצבים
אפרים מה-לי עוד לעצבים:

25 חנון חפץ לצדקם ולהחיותם בלי לכלה
חנה חדשו שפרו מעשיכם בעשרת תולה
מי חכם ויבן אלה:

14 דבקים בו שרי אל ערוה"ב | 19 ותיקין ערוה"ב | ולהצילו | 22 זרע קדש מגי צורים דפ' | ובורות חס' | 1 | וחצובים 1
25 ולחיותם מ'ך | 26 חנה חס' | בעשרת 1 ערוה"ב: בעשרה מ'ך

הוא כפי הנראה שהקב"ה נתן בירור ביטוי של קיווי בסמכי על רוח נדיבה, באמרו ארפא משובתם... 13 דולקים
הצובאים על אריאל ע"ש ישע' כט ח המון כל הגוים הצובאים על הר ציון, ודולקים' דוגמת ברא' לא לו כי דלקת אחרי.
יקחו בשנה ע"ש הושע' יו בשנה אפרים יקח. 14 דבקים צבאות ישרי אל ישראל הדבקים בו. 16 הלב יכון למעלה
ר"ל המתפלל יכון את לבו (לשון המשנה, ברכות ד' ו' ועוד) כלפי מעלה, לפי מאמר חז"ל (יבמ' דף ק"ה ב') המתפלל צריך
שיתן עיניו למטה ולבו למעלה... מעלות שמיר ושית (ע"ש ישע' ה ו' ועלה שמיר ושית, פי' קוץ ודרדר) ר"ל שלא יעלו
מחשבות זרות בתפלה. 17 התול תלחוליות שקר המחשבות (התול מל' התל ב', ברא' לא ז, ולחוליות פי' מחשבות, ויק"ר
כ' ב' ע' תמה ועוד). מדיח יצר הרע. ידיח יגרש (ע"ש ישע' ד' ד'). יקציע מבית ויק' יד מא. 19 ותיקיו יעצים וישגיב
בכחו ע"ש איוב לו כב הן אל ישגיב בכחו. לרצונו בהצילו ר"ל כל אחד מהם. 20 ומורה דרך לשובבים איוב (שם)
מי כמוהו מורה. עד כסאו אצלו ע' יומא דף פ"א א' גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנא' שובה ישראל עד ה' אלהיך.
22 זמורות גמזיות קדש לשון המשנה (פסח' ד' ח' מתירין גמזיות של הקדש, ר"ל גידולי הקדש), והכוונה על ישראל.
צורים ובורות חצובים ע"ש ישע' נא א הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם, ר"ל מהאבות (הנקראים
צורים גם בהמשך אחר, ע' תנחומא בלק י"ב כי מראש צורים (במד' כג ט) אלו האבות והאמהות). 23 זריזי קום מאחרי שבת
בלחם העצבים ע"ש תהלי' קכו ב. 25 בלי לכלה בלי לכלותם. 26 חנה חס' אמר. חדשו שפרו מעשיכם ע"פ דרשת חז"ל
(ויק"ר כ"ט ו' ע' תרעז) [על תהלי' פא ד תקעו בחדש שופר] בחדש, חדשו מעשיכם. שופר, שפרו מעשיכם. בעשרת תולה

טוב שלומי לרחוק ולקרוב מקדים להחילו
טלאים שובו לאביכם מבוש לחלו וליחלו
וי נתן קולו לפני חילו:

30

ישדלם והייתי עד ממהר בשטי לבלעדי
ישובון ואני נעשה עד לטובה לעדי
וגם עתה נאם יי שובו עדי:

כליל זבחיו רוח נשברה ונדכאים קשבו
כבוד שמושו כלים שבורים שבחו חשבו
קרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו:

להקשיב מחלב אילים כדברי בן ירחם
לשלים פרים שפה ומודה ועוזב ירחם
מי יודע ישוב ונחם:

מחנה גבורה אשר פחו מעצימים עצום
משוכבים בנתיים כבושים בחרט לפצום
תקעו שופר בציון קדשו צום:

28 מקדים שלומי לרחוק ולקרוב 1 לשלומי רחוק לקרוב מקדים מ' ערוה"ב (ע"א) 29 לאביכם: שבשמים הוס' 1 | מבוש לחלו וליחלו נך: מבוש ליחל לו מ' ערוה"ב (גירסא ראשינה) 34 קושבו מ' נך: לו הקשיבו הגניה ערוה"ב 35 וחושבו נך 38 לשלום ערוה"ב

בעשרת ימי תשובה תולה הקב"ה את הבינוניים, ואם זכו נכתבים לחיים, כדרשת חז"ל ר"ה דף ט"ז ב'. 28 טוב כינוי להקב"ה. שלומי לרחוק ולקרוב מקדים ע"ש ישע' נז יט לפי דרשת חז"ל ברכות דף ל"ד ב', ועי' ליוצר "אור עולם קראו" 25. להחילו להצליחו, ל' תהל' י' יחילו דרכיו, וכאן במשמעות גורם. 30 וה' נתן קולו... יואל ב' יא (ונהגו בק"ק להמשיך מכאן בהפטרות לשבת שובה ובק"ק מפתח טו תקעו שופר) דרשוהו על ר"ה בפסיקתא דר"כ דף קנ"ז ב' ובדרך שונה על קול השופר בתנחומא וישלח ב'. 31 ישדלם יפתם (עי' תרגום אונק' שמות כב טו וכי יפתה—וארי ישדל). והייתי עד ממהר מלאכי ג' ה (כדרשת חז"ל בפסיקתא דר"כ דף קס"ד ב' ועי' ליוצר "אור עולם", 4) ר"ל הקב"ה מפתה אותם בדברים אלה ו'הייתי עד ממהר". 32 ואני נעשה עד לטובה ע"פ הדרשה הנ"ל. לעדי לישראל, ע"ש ישע' מג יב ואתם עדי נאם ה'. 34 כליל זבחיו רוח נשברה ע"ש תהל' נא יט זבחי אלהים רוח נשברה... ונדכאים קושבו, פי' נשמעו, (שם) לב נשבר ונדכה, עי' סנהד' דף מ"ג ב' מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן, שנא' זבחי אלהים רוח נשברה, ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת, שנא' לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. 35 כבוד שימושו כלים שבורים ע"פ דרשת חז"ל ויק' ר' ז' ב' (ע' קנב), עי' ליוצר "אור עולם", 11. 37 להקשיב מחלב אילים ר"ל הנה שמוע מזבח טוב, להקשיב..., ש"א טו כב. כדברי בן ירוחם שמואל בן אלקנה בן ירוחם. 38 לשלם פרים שפה ע"ש הושע יד ג. ומודה ועוזב ירוחם משלי כח יג. 39 מי יודע ישוב ונחם כנראה תפס הפייטן את הכתוב כדרך תרגום יונתן (ב יד) מן ידע דאית בידה חובין יתוב מנהון ויתרחם עלוהי, וכל מין דיתוב ישתבק ליה חובוהי ויקבל ברכן ונחמן (עי' ערוגת הבושם). 40 מחנה גבורה ישראל שהם מחנה הקב"ה. אשר כחו מעצימים כדרשת חז"ל בפסיקתא דר"כ דף קס"ו ב' כל זמן שישראל עושים רצונו של מקום מוסיפים כח בגבורה (לשון 'מעצים כח' נמצא שם רק בקשר למשה שהוא מעצים כח גבורה, כמד"א ועתה יגדל נא כח ה', שם דף קס"ו א'). וייתכן

נושא נעשה נושה וכוסה עון תהל
נחשבו כל הבגידות מור וקציעות ואהל
אספועם קדשו קהל:

45

סדר תפלה וצדקה ותשובה בכפרתן להשתבח
סבר נשבר ונדכה כמעלה חלבו ומזבח
בין האולם ולמזבח:

ערך מועדים בהקרבה וכסה בעשיה טעמו
50 עולים בדימים נעשים בריה חדשה כנאמו
ויקנא יי לארצו ויחמל על-עמו:

פלו ימי תשובה כמוספי עשרה צולח
פוגע במו פשוט יד וקבלנו סולח
ויען יי ויאמר לעמו הנני שלח:

46 לכפרתו ערוה"ב בכפרתו מ'

שהיתה בידי הפייטן דרשה דומה על הפסוק יואל ב יא כי רב מאד מחנהו כי עצום עושה דברו. אבל בפסיקתא שלפנינו (שם דף קנ"ז ב') דורש אותו בדרך שונה, שהקב"ה מעצים כחן של ישראל לעשות רצונו. 41 משובבים התועים. בינתיים בדברי כבושים (ל' המשנה, תענית ב' א') בחרט לפצום לשבור אותם (ר"ל את לבם) בימי התשובה בכח החרטה (לפצום ל' תהל' ס ד). 43 נושא נעשה נושה עי' פסיקתא דר"כ דף קס"ז א' כביכול אין שחכה לפניו, ובשביל ישראל נעשה שכתן (וכנראה דרש הפייטן אל תקרי נושא אלא נושה, פי' שוכח, ל' איכה ג יז נשייתי טובה, וכן פירש בעל ערה"ב). וכוסה עון תהל ומכסה את עון התהלה, ע"ש תהל' פה ג נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה. 44 נחשבו כל הבגידות מור וקציעות ואהל כדרשת ר' יוחנן על מי שעשה תשובה (יר' פיאה א' א' דף ט"ז ב') כל העבירות שעשה הן נחשבים עליו כזכויות, מה טעם (תהל' מה ט) מר ואהלות קציעות כל בגדותיך, כל בגידות שבגדת הרי הן כמור ואהלות וקציעות. 46 סדר תפלה וצדקה ותשובה נזכר בכמה מקורות, כגון ירו' תענ' ב' א' דף ס"ה ב'. בראשית רבה מ"ד י"ב ע' 434. קהלת רבה ד' י"ד. פסיקתא דר"כ ל' דף קצ"א א' שלשה דברים מבטלים את הגזירה ואילו הן תפלה וצדקה ותשובה וכו'. וזהו שאמר הפייטן בכפרתן להשתבח ר"ל לסמוך על כפרתן המשובחת. 47 סבר תואר פנים. נשבר ונדכה כמעלה חלבו ומזבח עי' לעיל 12. ובעל ערה"ב גורס כמעלה בלבו מזבח ומביא דרשה שאינה ידועה במדרשים שלפנינו: ... מעלה אני עליהם כאילו בנו מזבח בלבם ומעלים עליו זבחים, עיי"ש. 49 ערך מועדים בהקרבה וכסה בעשייה טעמו. עולים בדימוס נעשים בריה חדשה עי' ויקר' כ"ט י"ב (ע' תרפו) בכל מוספין כתיב והקרבתם וכאן כח' ועשיתם (במד' כט ב). הא כיצד, אמר להן הקב"ה לישראל בניי מכיון שנכנסתם לפני בדין ויצאתם בדימוס (פי' בשיחור) מעלה אני עליכם כאילו היום נעשיתם לפני, כאילו היום בראתי אתכם ברייה חדשה. ועי' ג"כ פסיקתא רבתי מ' דף קס"ט א'. 51 פילוי ימי תשובה כמוספי עשרה צולח הנס של עשרת ימי תשובה מוכשר כמו מוספי ראש השנה, עי' פסיקתא רבתי (שם) ... וכמה קרבנות נוסף. אמר להם עשרה. פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה ושעיר עזים אחד לחטאת. הרי עשרה. ולמה עשרה. כנגד עשרת ימי תשובה. ואם עשיתם תשובה בהם ... 52 פוגע במו ר"ל מי שמתפלל (ל' ואל תפגע בי, ירמ' ז טז) בהם. פשוט יד וקבלנו סולח הקב"ה מקבל

55 צור מכשול סתתו בו לכבשו מהמעילכם
צדקו עד אעבירו ורוחי תחדש מעליכם
ואת הצפוני ארחיק מעליכם:

קו עולם בנטותו להחריט יסודותיו ולחתמה
קרקסיו לא עמדו עד תשובה קדמה
אל תיראי אדמה: 60

רעים המשתוקקים עליה לבלתי מוט יסודי
רועם ישבית ארבע חיות הארץ מחסדי
אל תיראו בהמות שדי:

שפולים מארץ דוברים יתנערו מעפר ויצמחו
65 שלמים בספר החיים יכתבו ולא ימחו
ובני ציון גילו ושמחו:

תמימי עוד יאמנו ויתמנו גדבר ודתבר
תמלא בטנם צפון חלקם ומתנם המדבר
ומלאו הגרנות בר:

70 תמננה ותתמנה שני רעה אדם שנים
תחמוד אמרו יאמן לשמחנו כנגדם מדשנים
ושלמתי לכם את השנים:

55 לכבושך 61 המשתוקקים עליה 1: המשתעשעים בה מ'ך | 64 יתנערו מ': ינערו נך 67 כגדבר ערוה"ב 68 בטנם ערוה"ב: נפשמ מ'נך | ומתננם ערוה"ב: ומתננם מ'נך | כמדובר ג 70 ותתמננה רך
אותו בפשיטת יד, וכנראה תפס הפייטן כך את הפסוק המובא: הנני שולח ידי אליכם. 55 צור מכשול יצר הרע הנקרא מכשול (סוכה דף נ"ב א') ודומה לצור גדול. סתתו בו ... עי' פסיקתא דר"כ דף קס"ה א' כי כשלת בעונך (הושע יד ב) ... לצור גבוה שהיה עומד בפרשת דרכים והיו בני אדם נכשלים בו, אמר להם המלך סתתו קימעה קימעה עד שתבוא השעה ואני מעבירו מן העולם (ועי' דרשה דומה בנחומא בהעלותך י' (י"ט בובר). לכבשו מהמעילכם לכבוש את היצר שלא יביא אתכם לחטא. 56 צדקו מעשיכם. ואת הצפוני ארחיק מעליכם עי' סוכה נ"ב א'. 58 קו עולם בנטותו כשהקב"ה ברא את העולם. להחריט יסודותיו כאילו לצור אותם בהרט (ל' שמות לב ד). 59 קורקסיו לא עמדו (לשון המדרש, כגון פרקי ר"א ג' קורקסי השמים) עד תשובה קדמה עי' פרקי ר' אליעזר ג' ... כך הקב"ה החריט לפניו את העולם ולא היה עומד עד שברא את התשובה. 61 רעים ישראל, ע"ש שה"ש ה ב. המשתוקקים עליה הנהנים מן התשובה. 62 רועם הקב"ה ישבית ארבע חיות הארץ המתוארות בדני' ז ג והלאה, והם אויבי ישראל. מחסדי מחפרי (ל' פן יחסך שומע, משלי כה י). 64 שפולים מארץ דוברים ע"ש ישע' כט ד ושפלת מארץ תדברי. יתנערו מעפר ע"ש ישע' נב ב התנערי מעפר. 65 שלמים בספר החיים יכתבו ולא ימחו הפייטן הפך את הקללה תהלי' סט כט (ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו) לברכה. 67 תמימי עוד יאמנו ע"ש ישע' מט כג והיו מלכים אמוניך. ויתמנו גדבר ודתבר שמות של שררות,

תִּבְּרֻ וְתִנְקוּ צוּרִים חֲצִבְתֶּם וּגְבָעוֹת חוֹלְלֶתֶם
תִּבְּרֻ אֹרֶץ טָרֶף בְּבֵיתִי רֹאשִׁית קְצִירְכֶם וְחוֹלְלֶתֶם
וְאֶכְלֶתֶם אָכּוֹל וְשָׂבוּעַ וְהִלְלֶתֶם:

75

אֶת שֵׁם מֹכֶבֶד יִירָא צִדְקָתוֹ כְּהֶרְרִי-אֵל
יָרַח כְּנִיחוֹחַ מְנוּחַת מְנוּחָתוֹ כְּאִרְיָאֵל וְהִהְרָאֵל
וַיַּדְעֶתֶם כִּי בִקְרֵב יִשְׂרָאֵל / קְדוֹשׁ:

הכל יודוך

73 כצורים ערוה"ב 76 המכובד מ' ערוה"ב | יורא מ' ערוה"ב: יורה גך

דני' ג. 68 תמלא בטנם צפון חלקם ומתנם ע"ש תהל' יז יד חלקם בחיים וצפונך תמלא בטנם. 70 תמננה עד הסוף, ר"ל תכלינה. אודם שנים החטא שהוא אדום כצמר שני (ישע' א יח). 71 תחמוד אמרו של הנביא "ושלמתי לכם את השנים" (יואל ב כה) יהיה אמת (תחמוד, פי' מחמד, מלה מחודשת ע"י הפייטנים דוגמת תלמוד, תנחום וכדומה). כנגדם מדושים לשמח אותנו שנהיה מדושי עונג כנגדם. 73 תברו ע"ש ישע' נב יא הברו נושאי כלי ה'. צורים חוצבתם וגבעות חוללתם בזכות האבות והאמהות, ע"ש ישע' נא א"ב הביטו אל צור חוצבתם ... אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם, ואבות ואמהות בקראים צורים וגבעות בכמה מקורות, ע"י תנחומא בלק י"ב (י"ט בובר) כי מראש צורים (במד' כג ט) אלו האבות, ומגבעות אשורנו, אלו האמהות. ועי' פסיקתא דר"כ דף כ"ב א'. ודרשה דומה, שאבות ואמהות קרוים הרים וגבעות, ספרי דברים שג"ג. וי"ג כצורים, ומסתבר. 74 תביאו טרף בביתי ע"ש מלאכי ג. ראשית קצירכם ויק' כג, וייתכן שהכוונה אל הבכורים. וחוללתם כגון כרם רבתי. והללתם ההמשך הוא 76 את שם מכובד יורא, ע"ש דבר' כה נח את השם הנכבד והנורא הזה. צדקתו כהררי אל תהל' לו ו. 77 מנחת מנוחתו בבית המקדש, ע"ש תהל' קלב ח קומה ה' למנוחתך. כאריאל וההראל שמות לביהמ"ק לפי ישע' כט ב. יחזק' מג טו.

אופן

סיומן: א"צ ונחם צב"י... (א"צ אחרי תחלת פסוקי פ' האזינו, שם הוצטרף לאחר הוללה השלישית.
צחיס צבי ל' מוריס. 6 ווליס צכל טור. — ב 28. ערוגת הצוטס ח"צ ע' 133.

הַאֲזִינוּ אֲבִירִים בְּנֵי אֱלִים מִוֶּרָא מְקַדֵּשׁ כְּמִהִינוּ
בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ שִׁימוּ פְּנִיכֶם לְתַלְפִּיּוֹת גְּבִהֶנוּ
גַּם בְּמִקְדָּשׁ מַעַט הִישִׁירוּ עַפְעַפִּי גִיהֶנוּ
וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲרָ קֹדֶשׁוֹ כִּי קְדוֹשׁ יִי אֱלֹהֵינוּ:

כ"י גך || 3 הישירוך: גיישיר ג נישירה ערוה"ב

1 האזינו ... בני אלים ע"ש תהל' כט א, שדרשו על האבות מגילה דף י"ז ב', ובזה פונה הש"ץ אל הקהל. מורא מקדש לשון חכמים, כגון ספרא קדושים פרק ז' ח'. יבמות דף ו' ב'. כמהינו הכמהים ומתאווים לביהמ"ק. 2 בהדרת קדש תהל' כט ב, ר"ל בהדרת קדש, כדרשת חז"ל ברכות דף ל' ב'. שימו פניכם לתלפיות גבהנו לביהמ"ק, ע"ש שה"ש ד ד, כדרשת

5 יַעֲרֹף דָּבָב לָקַח לְקוּחָהּ נֹפֶת תִּטֹּף לְמִתָּקָה
הָעֵת יוֹשֶׁבֶת בְּגָנִים קוֹל קִלּוֹס לְוֹתָקָה
וְעוֹדִים חֲבָרִים מְקַשִּׁיבִים מַחֲשִׁים דְּמָמָה דָּקָה
וַיִּגְבֶּה יִי צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצַדִּיקָה:

כִּי [שֵׁם יִי אֶקְרָא] זֶה יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת חֶלֶף גִּאֲתִיו גִּאֲנִי
10 חֵין קְדוֹשׁוֹת שְׁלֹשֶׁתָן לְהִתְפָּאֵר בָּם נִשְׁאָנִי
טָכֶס שְׁתִּים מֵהֶם גְּמוּל טוֹבוֹ הָרָאנִי
וְהִתְקַדְּשֵׁתָם וְהִיָּיתָם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי:

הַצּוֹר יִדְוֹדוֹן מְלִכִי צְבָאוֹת מְרוֹצֶתָם בְּלִי לַעֲקוֹב
כִּינָן עֵת רָצוֹן כִּי רִקִּיעִים לְקוֹב
15 לְהַעֲרִיץ לְהַעֲלִיץ סִגְלָה מְכָתָב מִבְּאֵר לְנִקּוֹב
יְקַדִּישׁוּ שְׁמִי וְהַקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב:

9 שם יי אקרא באותיות קטנות ג | 11 טיכס ג ערוה"ב: טכס ד 13 מלכי צבאות ג: מלאכי צבאותיוך מלאכי צבאות ערוה"ב
14 כיון ג ערוה"ב: כוונה ד 15 להעליץ להעריץ ג להעליץ להליץ ערוה"ב

חז"ל (ברכות דף ל' א') תל שכל פיות פונים בו. 3 במקדש מעט יחזק' יא טז, ודרשוהו על בתי כנסיות ובתי מדרשות מגילה דף כ"ט א'. הישירו עצפעי גיהנו ע"ש משלי ד כה עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו בגדך. וגיהנו ל' בוגה, ר"ל עינינו. 4 והשתחוו להר קדשו... תהל' צט ט. 5 יערוף דבב דיבור, ע"ש שה"ש ז י דובב שפתי ישנים. לקח לקוחה התורה, ע"ש דבר' לב א יערוף כמטר לקחי, שדרשו על התורה תענית דף ז' א'. נופת תטוף למתקה ע"ש שה"ש ז יא, וכוונת הפייטן על דברי תורה המתוקים מדבש ונופת צופים (תהל' יט יא). 6 העת יושבת בגנים שה"ש ח יג שדרשוהו במדרש על ישראל שבאים לבית הכנסת וקורין ק"ש ועוברין לפני התיבה וקורין בתורה וכו'. וזהו מה שאמר קילוס לותקה להלל את ה'. 7 ועודים חברים מקשיבים כדרשה (שם) אז מלאכי השרת (הנקראים חברים) שומעים מחשים דממה דקה (ע"ש מ"א יט יב) שותקים ומוציאים רק דממה דקה. 8 ויגבה ה'... ישע' ה טז. 9 זה כינוי להקב"ה (ע"ש שמות טו ב). יושב תהלות תהל' כב ד. חלף גאיתיו גיאני עי' תחומא בשלח י"ב כי גאה גאה, גיאני וגיאיתיו, גאני במצרים... אף אני גאיתיו במצרים וכו'. 10 חין קדושות שלשתן חין פי' דיבור או כדומה (ביטוי רגיל בפיזיקים), ר"ל נשאני ה' להתפאר בביטוי הקדושה המשולשת. 11 טכס שתיים מהם גמול טובו הראני ע"פ ויק"ר כ"ד ח' (ע' תקסד) כל יום ויום העליונים מכתירים לפני הקב"ה שלש קדושות ואומרים קדוש קדוש קדוש, מה הק' עושה, נתן בראשו אחת ושתיים בראשן של ישראל. הה"ד... והתקדשתם והייתם קדושים (והוא הפסוק המובא כאן, ויק' יא מד). 13 ידודון ע"ש תהל' סח יג מלכי צבאות ידודון ידודון, פי' מתנועעים. בלי לעקוב בלי עיכוב (ע"ש איוב לו ד ולא יעקבם). 14 כיוון עת רצון כוי רקיעים לקוב לחזור לחלונות הרקיע כיוון הוא עת רצון (ל' תהל' סט יד ועוד). 15 להעליץ סגולה לשמה את ישראל הנקראת סגולה (שמות יט ה). מכתב מבוואר לנקוב לסמן את הכתוב המפורש. 16 יקדישו שמי וכו' ישע' כט כג. 17 מסויים באלפי שנאן מצטיין באלפי (ע"ש תהל' סח יח רכב אלהים רבונים אלפי שנא' ועי' ג"כ דני' ז ו). 18 נורא בבני אלים (ל' תהל' כט א) בתוך צבאו אות עי' חגיגה דף ט"ז א' ואתא מרבבות קדש, אות הוא ברבבות שלו. 19 סובבים כסא הכבוד בשלש כתות כת אחת אומרת קדוש ונופלת על פניה. וכת אחת אומרת קדוש. וכת אחת אומרת קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו, כמתואר בפרק מפרקי היכלות (ילינק, בתי מדרשות ג', ע' 163 = איזנשטיין, אוצר המדרשים א' 123). להנאות להיות נאה.

מְסִים בְּאַלְפֵי שְׁנָאן בְּקְדוּשֵׁי רַבִּי רַבּוֹאוֹת
נֹרָא בְּבִנֵי אֱלִים בְּתוֹךְ צָבָאוֹ אוֹת
סוֹבְבִים כְּפֶסֶא כְבוֹדוֹ בְּשָׁלוֹשׁ כְּתוֹת לְהִנָּאוֹת
קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְיָ צָבָאוֹת:

20

והחיות ישוררו

18 אלים ד: אלהים נ | בתוך צבאיו הוא אות ד 19 להנאות נ ערוה"ב: לנאות ד

זולת

סיונו: א"צ מנחם צבי ונכיר חזק. צתים צבי ד' טורים. 6 ווליס צכל טור. צקוגרים הצלם ונקלית. – א 1204.

אֲדַעָה כִּי־אֵין זולתך לְגֵאוֹל נְצוּרָה כְּאִישׁוֹן
בְּעוֹטָה לְעוֹטָה וְעִבּוּטָה בֵּין אֶצֶר וְדִשׁוֹן
גּוֹעָה אַחֲרֵי שׁוּבֵי נַחֲמָתִי בְּלֵב וּבְלִשׁוֹן
וְאִמְרָה אֶלְכָּה וְאִשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן:

דְּמַתָּה לְאִשָּׁה עֲזוּבָה וְעִצּוּבָה הִתְשַׁכַּח בְּעִזּוּבָךְ
הֵנֵךְ לֹא שְׁנִיתָ וְלֹא תֵאלֶמֶן בְּהִשְׁזִיבָךְ
וְתִחְזֹר לְחִבָּתָה הָרִאשׁוֹנָה סֶפֶר כְּרִיתוֹת בְּהִכְזִיבָךְ
שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשּׁוּלְמִית שׁוּבֵי שׁוּבֵי וְנִחְזֶה־בָּךְ:

5

כ"י מ'נך || 3 בלב: בפה נ 6 אל תאלמן ערוה"ב

1 אדעה כי אין זולתך לגאול לי רות ד. נצורה כאישון ישראל, ע"ש דבר' לבי יצרנהו כאישון עינו. 2 בעוטה דרוטה. ולעוטה אכולה (מל' הלעיטני, ברא' כה ל). ועבוטה ממושכנת (מל' עבוט, דבר' כד י ועוד). בין אצר ודשון שמות בני שעיר (ברא' לו כא). 3 גועה צועקת. אחרי שובי נחמתי ירמ' לא יח. 4 ואמרה אלכה ואשובה ... הושע ב ט. 5 לאשה עזובה ועצובה לי ישע' נד ו. התשכח בעובך בעובה אותך, ועי' מה שדרשו חז"ל על הכתוב ישע' מט יד ותאמר ציון עזבני ה' וכו' ברכות דף ל"ב ב'. 6 הנך לא שנית ע"ש מלאכי ג ו. ולא תאלמן אותה, ע"ש ירמ' נאה כי לא אלמן ישראל. בהשזיבך בהצילך אותה (מל' שזיב בארמית). 7 ספר כריתות (ל' ישע' נ א) בהכזיבך כשתבטל. 8 שובי שובי... שה"ש ז א. 9 זמנת לה תשובה לה לבין כיסוף מאדם ע"ש ישע' א יח אם יהיו חטאיכם כשנים

10 זְמַנָּה לָהּ תְּשׁוּבָה לְהִלְבִּין כְּסוּף מְאָדָּם
חֲשֵׁבָה בְּשִׁבְעָה קְדוּמִים תַּעֲלֶה לְבָשֶׁר וְדָם
טָרָם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלִיל אֶרֶץ וְתִקְדָּם
תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דָּכָא וְתֵאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם:

15 יְדִידוֹת סִגְלַת נַעֲרוֹת חוֹלַת אֶהְבֶּה בְּלִהְלוּהָ
כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת הוֹרָאת חֶבֶת שְׁלֵהּ
לְבַעֲבוֹר גְּדִלַת כַּחֵךְ לִשָּׂא כְּפֹד מְבִלָּהּ
הַשִּׁיבֵנִי וְאֶשׁוּבָה כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי:

20 מְרוּד וְטָרוּד בְּפִתּוֹי גֹּדֶשׁ אָנֹן לְאַלּוֹחַ
נוֹרָא לֹא יִתְבוֹנֵן בְּיַד פִּשְׁעוֹ לְשָׁלוֹחַ
סִיעוֹ בְּבוֹא לְהִטְהָר וּמִטְהָרוֹ כְּמִקְוֵה שְׁלוֹחַ
וְיֵשֵׁב אֶל־יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֵל אֱלֹהֵינוּ כִּי יִרְבֶּה לְסָלוֹחַ:

עוֹן בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה יִכְפֹּשׁ וַיַּעֲבִיר וַיִּפְשׁוּל
פִּשְׁעֵי וְדוֹנוֹת עוֹשֶׂה כְּשִׁגְנוֹת שׁוֹל יִשׁוּל
צָרוֹר וְצָפוֹנָה וּמִסִּית יִבְעֵר יִנְעַר לְנַחֲשׁוֹל
שׁוּבוּ וְהַשִּׁיבוּ מְכָל פִּשְׁעֵיכֶם וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם לְמִכְשׁוֹל:

11 תּוֹקְדָם 1 13 בְּלִהְלוּהִי דַפֿ: בְּלִהְלוּהִי (!) עֲרוּהָ בִּמְתַלְתְּלֵהִי מִן־ן 14 הוֹרָאת מִן־ן: הִרְאִית 1 15 לְבַעֲבוֹר: לְסָבוֹל מִן־ן
19 לְהִטְהָר: לְטַהַר עֲרוּהָ בִּשְׁמָא זֶה עִיקָר) 22 כְּשִׁגְנוֹת עוֹשֶׂה 1 23 צָפוֹנִי 1 23 כְּנַחֲשׁוֹל מִן־ן עֲרוּהָ בִּ

כְּשִׁלְג יִלְבִּינֵנו אִם יֵאדִימוּ וְכו'. וְכִסְיוֹף פִּי תִשְׁקֹה. 10 חוֹשֶׁבָה בְּשִׁבְעָה קְדוּמִים שֶׁנִּבְרָאוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּדֶרֶשׁ חז"ל
פֶּרֶק ר"א ג'. פִּסְחִים דָּף ב' ד' א' וְכו'. תַּעֲלֶה רִפּוּא (יִרְמ' ל יג וְכו'). 11 טָרָם הָרִים יִלְדוּ... תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא...
תַּחֲלִי צ בִּג וְכִדְרֶשׁ חז"ל שם. 13 יְדִידוֹת סִגְלַת נַעֲרוֹת חוֹלַת אֶהְבֶּה בְּלִהְלוּהִי אֲנִי חוֹלַת אֶהְבֶּה (ל' שֶׁהָ ב ה)
מִסְגּוֹלַת יְדִידוֹת נַעֲרוֹת שֶׁהִיָּה לִי (ע"ש יִרְמ' ב ב). בְּלִהְלוּהִי פִי בְּשַׁעֲשׁוּעִי, ע"ש מִשְׁלֵי כו יח כְּמַתְלַחֵלָה (וִי"מ ל' שְׁעוֹן, וְרוֹחוֹק
הוּא). 14 כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת מִ"ז לו, כְּאִישׁ הַמַּעֲוָה בְּלוֹיָה שֶׁלוֹ (יוֹמָא דָּף ב' ד' ב'). הוֹרָאת חֶבֶת שְׁלֵהּ סִמֵּן לְחִיבַת
ה' לְיִשְׂרָאֵל. שְׁלֵהּ, פִּי עֵינֵי (וּל' תִּרְגוּם הוּא, כְּגוֹן דְּבַר' כֹּה יח). 15 מְבִלָּהּ הָאוֹיְבִים הַמְבַּהֲלִים אוֹתָהּ. 16 הַשִּׁיבֵנִי
וְאֶשׁוּבָה... יִרְמ' לֹא יו. 17 מְרוּד בֶּן אָדָם הַמְרוּד בְּבוֹרָאוֹ וְטָרוּד בְּפִתּוֹי ר"ל בְּפִתּוֹי יִצְהָר. גוֹדֶשׁ אָנוּשׁ אִיב יֹא יֹא כִי הוּא יִדַּע מִתִּי שׁוֹא וִירָא אוֹן
בְּעוֹנוֹת גְּדוּשִׁים, (ל' נִתְעַב וְנִאֲלָה, אִיב טו טז). 18 נוֹרָא לֹא יִתְבוֹנֵן ע"ש אִיב יֹא יֹא כִי הוּא יִדַּע מִתִּי שׁוֹא וִירָא אוֹן
וְלֹא יִתְבוֹנֵן, ע"פ הִרְשָׁה (פִּסְק' דְּר"ב דָּף קס"ג ב' וְאִילָךְ) בְּנוֹהַג שֶׁבְּעוֹלָם אָדָם עוֹשֶׂה גְדִישִׁים גְּדִישִׁים שֶׁל עֲבִירוֹת וְעוֹשֶׂה
תְּשׁוּבָה, כְּבִיכּוֹל וִירָא אוֹן וְלֹא יִתְבוֹנֵן. וְעִי' דְּרִשָּׁה דּוּמָה בְּמִד' תַּהֲלִים ה' דָּף כ"ז ב'. בִּיד פִּשְׁעוֹ לְשָׁלוֹחַ ע"ש אִיב ח ד
וְיִשְׁלַחַם בִּיד פִּשְׁעֵם. ר"ל הִקְבִּי לֹא יִקְפִּיד לְשַׁלְּחוֹ בִּיד פִּשְׁעוֹ אֵל 19 סִיעוֹ בְּבוֹא לְהִטְהָר לְפִי מֵאֲמַר חז"ל שֶׁבַת דָּף ק"ד א'.
יוֹמָא דָּף ל"ח ב' בֹּא לִיטְהַר מִסְעִיָּן אוֹתָהּ. וּמִטְהָרוֹ כְּמִקְוֵה שְׁלוֹחַ כְּדֶרֶשׁ ר' עֲקִיבָא בְּמִשְׁנָה (יוֹמָא ח' ט') מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל
(יִרְמ' יד ה) מִה מִקְוֵה מִטְהָר אֵת הַטְּמָאִים אֵף הִקְבִּי מִטְהָר אֵת יִשְׂרָאֵל. וְשִׁלּוֹחַ שֶׁם מִעֵין הוּא בִּירוּשָׁלַם (יִשְׁע' ח ו). 20 וְיִשׁוּב
אֵל ה'... יִשְׁע' נד ז. 21 עוֹן בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה יִכְבּוֹשׁ וַיַּעֲבִיר כְּדֶרֶשׁ חז"ל ר"ה דָּף י"ז א' ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כּוֹבֵשׁ
שֶׁנִּאֲמַר (מִיכָה ז יט) יִשׁוּב יִרְחַמְנוּ יִכְבּוֹשׁ עוֹנוֹתֵינוּ. ר' יוֹסִי בֶר חֲנִינָא אֲמַר נוֹשָׂא... תְּנָא דְּבִי ר' שִׁמְעֵאל מְעַבֵּיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן.

קווי זה אחר זה יצל במחשבותיכם
רחום יחון חנם וצדקה ירצה תשובתיכם
שאון קולו יפוצץ בכל מחנות מושבותיכם
שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם:

25

תמיד הולך שובב גבהה ועתק להשיחה
תכליתו מרצתו נחם וכא כפוף להשתטחה
תחלתו חך מתוק מלנטור בראשיתו הטיחה
בשובה ונחת תושעון בהשקט ובבטחה:

30

תמימיו בעתתם נעתור להם להיטיב אות
תחרות רגזנות ברחמנות יפהך כעתר לתבואות
תוהים מדרכם פשובם נכונו לנחומי נבואות
שובו אלי ואשובה אליכם אמר יי צבאות:

35

29 להשיחה דפ': להניחה מ'נך 31 הטיחה ד' ערוה"ב מ'ב 33 נעתור: נעתר מ'נך, ועי' ערוה"ב 35 לנחמי מ'ך

ויפסול ימשוך לאחוריו (ל' המשנה, כגון ב"מ ג' י' והפסילן לאחוריו), והפיטין כתב הבנין הקל כנראה במשמעות 'לזרוק'.
22 פשעי זדונות עושה כשגגות כמאמר חז"ל יומא דף פ"ו ב' גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות. שול ישרל
ר"ל יעביר. 23 צרור וצפונה ע"ש הושע יח יב צרור עון אפרים צפונה חטאתו, ר"ל העבירות הצפונות והצרורות, והמסית
(הוא יצר הרע) יבער וינער למצולה (הענין ע"פ מיכה ז יט וחשליך במצולות ים כל חטאתם). ונחשול פי' רוח סערה בים (כלשון
חכמים, כגון ב"מ נ"ט ב' עמד עליו נחשול), וכנראה כאן במשמעות גלי הים. 24 שובו והשיבו... יחזק' יח ל. 25 קיווי זה
אחר זה ע"ש תהל' כז יד קוה אל ה'... וקוה אל ה', ודרשת חז"ל ברכות דף ל"ב ב' אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור
ויתפלל. 26 רחום יחון חנם ע"ש תהל' נא ג' חנני אלהים כחסדך, ועי' מה שדרשו במדרש תהלים דף ק"מ ב'. וצדקה ירצה
תשובותיכם יקבל אותם כעולות נדבה, ועי' מה שדרשו חז"ל יומא דף פ"ו ב'. 27 שאון קולו יפוצץ ויכריז. 28 שובו
בנים שובבים... ירמ' ג כב. 29 תמיד הולך שובב אפילו מי שהיה רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, כדרשת חז"ל
קידושין דף מ' ב'. גבוה ועתק להשיחה ע"ש ש"א ב ג אל תרבו תדברו גבוה גבהה יצא עתק מפנים, ר"ל לדבר בגאווה.
30 תכליתו מרצתו נחם בסופו שב מחטאתו. 31 תחלתו חך מתוק תקותו ה', ע"ש ש"ש טז חכו ממתקים, שדרשוהו
על הקב"ה, כגון (ש"ש רבה שם)... והשיבו וחיו, יש לך חך גדול מתוק מזה? מלנטור בראשיתו הטיחה מלנטור את אשר
הטיח כלפי מעלה מקודם (כלשון חכמים, כגון תענית דף כ"ה א' לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה). 32 בשובה
ונחת... ישע' ל טו. 33 נעתור להם דה"א כ, ר"ל ייעזרו. להיטיב אות ע"ש תהל' פו יז עשה עמי אות לטובה.
34 תחרות... יהפך התפלה התפון את ריונו ה' לרחמים. כעתר לתבואות הוא המזל הגדול שהמפכין בו את התבואה (כגון
סוכה דף י"ד א' ראיות להופכן בעתה), ודרשו חז"ל יבמ' דף ס"ד א' למה נמשלה תפלתו של צדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך
התבואה ממקום למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות. 35 תוהים בעלי תשובה
המתחרטים (ל' תוהא על הראשונות, קידושין דף מ' ב', ירו' פאה א' א' דף ט"ז ב' ועוד). מדרכם כשובם נכונו לנחומי

תְּקִיף יְדִידֶיךָ רְצָה וּמִכְשׁוֹל הָרֶם וְהָדֵם
תּוֹדֶת חֲוִיגָה וְכִנּוּי נַעֲבֹר בְּסָף וְנִדְדֵם
תָּשׁוּב קִנְנוּ כְּמִנּוּף תְּבִיאֵנוּ מִיָּם וּמִקְדָּם
הִשִּׁיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְנִשׁוּבָה תִּדְּשׁ יְמֵינוּ בְּקָדָם:

40

עזרת אבותינו

38 נדדס ד

נבואות כמאמר חז"ל ברכות דף ל"ד ב' כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה. 36 שובו אלי ואשובה אליכם... מלאכי ג ז. 37 תקיף כינוי להקב"ה. ומכשול הרם ע"ש ישע' נז יד, ודרשוהו על יצר הרע סוכה דף נ"ב א'. והדם השתק. 38 תודת חווגג זכנו ע"ש תה"ל מב ה. נעבור בסך ונדדס שם. 39 תשוב קננו כמנוף כמו ממצרים, ע"ש ישע' יא יוסף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו. תביאנו מים ומקדם דוגמת תה"ל קז ג. 40 השיבנו ה' אליך... איכה ה כא.

מנהג וורמייזא
יוצר

סינון: א"צ (כפול) ונחסס (צצתים הוססתייוס קדוש: ונחסס (כפול) צר יעקב צן שלנוס צרצי (נחסס) חזק.
צתים צכי ג, טוריס. 4-5 ווליס צכל טור. צקוף כל צית הצאה וון הווקרה. - א 4456.

אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ נִזְרָאוֹת מְאִים / אוֹת מִרְבָּבָה דְּגוּל וּמִסִּים
מִבְּטַח כָּל-קִצּוֹי אֶרֶץ וַיָּם:

בְּאוֹתוֹתַי יוֹשְׁבֵי קְצוֹת מְאִים / בְּשִׁמוֹ בְּטוֹחִים מִפְּרִשֵׁי יָמִים
שְׁאוֹן גְּלִיָּהֶם וְהָמוֹן לְאִמִּים:

גְּדוֹל כַּחַ וּמוֹרָה אֶרְחוֹ / גּוֹבָה שְׁלוֹ וּמֶאֱרִיךְ רוּחוֹ
הֵן אֵל יִשְׁגִּיב בְּכַחוֹ:

מְקוֹר נוֹזְלִים חַיִּים מְקוּהָ רַחֲצָתִי / מַעֲיִנָּה נִקְהָ חוֹבוֹת מַעֲלָתִי
הִלֵּא-אֶרְחֹץ בָּהֶם וְטָהַרְתִּי. לִפְנֵי קָדוֹשׁ:

כ"י ו' ל* (=לונדון, מ. 18832 Add.); דפוס מערכות יוצרות... פפד"מ תע"ד) || 1 ברבבה ו' ל* 2 כל מפרשי ל* דפ'

1 אלהי ישענו... תה"ל, סה ו, ועי' לכל הפיוט פסיקתא דר"כ כ"ה (דף קנ"א א' ואילך). מאויים שנפלה אימתו על הבריות עי' פסדר"כ (שם) נוראות שעשית עמנו בעולם הזה... נוראות שאתה עתיד לעשות עמנו בעוה"ב... מרבבה דגול שה"ש ה, שדרשוהו על הקב"ה. מבטח... תה"ל, סה ו. 2 מאויים שנפלה עליהם אימה (והבינוני משמש לשני צדדים). מפרשי ימים הולכי ימים, כלשון התלמוד (כגון ירוש' מגילה ב' ג' דף ע"ג ב'). ועי' פסדר"כ (שם) יוצאי דרכים בשמך הן בטוחין, מפרשי ימים בשמך הן בטוחין. שאון גליהם... תה"ל, סה ה. 3 גובה שלו ומאריך אפו עי' פסדר"כ דף קס"א ב' מאריך רוcho עם הצדיקים וגובה מהם מעוט מעשים רעים... מאריך רוcho וגובה ידיה. הן אל... איוב לו כב. ועי' פסדר"כ דף קנ"ח ב' ישגיב בכחו שהוא מעצים כחן של צדיקים שעשו רצונו. 4 מקור נוזלים חיים ע"ש ירמ' יז יג מקור מים חיים. מקוה

5 דרך לחטאים הורית להסליל / דכאים הקדמת צרי לעולל
בטרם הרים ילדו ותחולל:

הופעת נברא בשני יצרי / הבהב בנערת מרבה הרהורי
חכמת המסכן בויה ודבריו:

ועדת סממניך מעוז ומגדל / והזהרת אל-טוב להטות בידל
אשרי משכיל אל דל:

מעת נחרב מעון נורא / מאז נחשבו מדכאי-לב תשורה
ובחי אלהים רוח נשברה. קדוש:

זכר שופר בעלות רומה / זעו עם ועיר במהומה
והמשחית חרדו גם-המה:

10 חפץ בחיים מאון להשב / חרדת קול נתן לנשב
והקשיב קשב רב-קשב:

טכוכי פעל מעון להטהרה / טוב יעדם יום-סליחה וכפרה
כי גדול יום-י נורא:

מרום נורא חשק חבלו / מכסא מזהירם לשוב לו
וי נתן קולו לפני חילו. קדוש:

11 מעון: מאון ו¹ 12 מזהירים מכסה ל* דפ

רחיצתי שם. מעיין נקה ר"ל במעיין. הלא ארחץ... מ"ב ה יב. 5 דרך לחטאים הורית ע"ש תהל' כה ח.
דכאים ר"ל לדכאים. הקדמת קודם לבריא העולם נבראה התשובה, כדרשת חז"ל פסח' דף נ"ד ב' ועוד. בטרם... תהל'
ז ב. 6 הופעת כנראה במשמעות 'הרימות' (כלשון המדרש שמו"ר א' י"ג פועה שהופיעה את ישראל לאלהים). נברא בשני
יצריו כדרשת חז"ל ברכות דף ס"א א'. הבהב בנעורת (כלשון התלמוד, סנהד' דף ל"ז א' אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת)
ר"ל בן אדם מרבה הירהורין להבהב את הנעורת. חכמת המסכן... קהל' ט טז. 7 אשרי משכיל... תהל' מא ב. 8 מעת
נחרב מעון נורא מזמן חורבן בית המקדש שהוא מעונו של הקב"ה, ר"ל מזמן העדר הקרבנות. ובחי אלהים... תהל' נא
ט. 9 זכר שופר... ר"ל מראש השנה. והמשחית... ש"א יד טו. 10 חפץ בחיים מאון להשב כדי לעוררם לעשות
תשובה. חרדת קול... ר"ל קול שופר. והקשיב... ישע' כא ז. 11 טכוכי פועל המסודרים בפעולתם. כי גדול...
יואל ב יא. 12 חשק חבלו חשק את ישראל שהוא חבלו, ע"ש דבר' לב ט. מכסא מראש השנה. נתן קולו יואל ב יא.

יחשב לשבים זכאי הקרבה / ירושלם פאשר הקריבו נדבה
השיבנו יי אליך ונשובה:

כביר פח לקראתך נכוננה / כפרת דברים להרצותך בתחנה
כי לא-תחפץ זבח ואתנה:

15 לך ידרשון כל-הנשאלים / להורתם דברים ולהסיר מכשולים
הירצה יי באלפי אילים:

מאד נהדר חסיד מעלותיו נתנאה / מתקרב בהרצאה מתורה ונבואה
שואל מעמך כי אם ליראה. קדוש:

מורה-חץ כור או-כרים מעבירהו / מודה ושב לכסא-כבוד יקרבהו
ישב אל-יי וירחמהו:

נכשלים וכופרים מקבלים להתקרבה / נרפאים ונאהבים בעוזם משובה
נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה:

שיח תפלת רחוקים ומתקרבים מנעמת / סגל קרבתו ואהבתו מקדמת
עתרת שלום ואמת:

20 בצלך רביץ ירודי פלאים / יערבו קרבנותם בהתירך נכלאים
ותבנה חומות ירושלם. קדוש:

15 להסיר: להרים ו¹⁶ חסיד: חסין ו²⁰ בהתירך: בהתיוך ו¹ | ותבנה...: וערבה ליי מנחת ירושלם ו¹

13 יחשב לשבים ר"ל התשובה תחשב להם. ועי' פסדר"כ דף קנ"ח א' מנין לזה שהוא עושה תשובה הקב"ה מעלה עליו כאילו הוא עולה לירושלם ובנה ביהמ"ק וכו'. השיבנו... איכה ה כא. 14 כביר כח איוב לו ה. כי לא תחפוץ... תהל' נא יח. 15 כל הנשאלים כל הפונים אליך בשאלה. ולהסיר מכשולים ע"ש ישע' נז יד. הירצה ה'... מיכה ו ז. 16 מעלותיו נתנאה משתפר במעלותיו. מתקרב בהרצאה... בקריאה מתורה ונביאים בעניני תשובה. שואל מעמך... דבר' י יב. 17 מורה חץ כור או כוריים מעבירהו עי' פסדר"כ דף קס"ג ב' מנהגו שבעולם אדם יורה חץ כמה תהלך, בית כור או בית כוריים, גדול כחה של תשובה שמגיע עד כסא הכבוד. מודה ושב לכסא כבוד יקרבהו ע"פ דרשת חז"ל יומא דף פ"ו א' גדולה תשובה שמגיע עד כסא הכבוד. וישוב... ישע' נח ז. 18 נחפשה... איכה ג מ. 19 מונעמת נעימה. סגל סגולה. עתרת שלום ואמת ירמ' לג ו. 20 רביץ מרביץ. ירודי פלאים ע"ש איכה א ט. יערבו קרבנותם ע"ש מלאכי ג ד. בהתירך נכלאים ישראל הנכלא בגלות. ותבנה חומות ירושלם תהל' נא כ. 21 עמך הסליחה להיורא תהל' קל ד. עוזבים ומתודים לרחם שבילך דרכך היא לרחם, ע"ש משלי כח יג ומודה ועוזב ירוחם. ועתה אלהינו... דה"א כט יג. 22 פרישותך רבה לסגור ולהרחיק אפים עי' ירוש' תעני' ב' א' דף ס"ה ב', וגם פסדר"כ דף קס"א ב', כי חנון ורחום הוא ארך אפים (יואל ב יג)... א"ר לוי מהו ארך אפים רחיק רגזו (ועי' ג"כ בתרגום יונתן שם: ורחמנא הוא מרחיק רגזו). למלך שהיה לו לגיונות קשים, אומר המלך אם דרים הם עמי במדינה, עכשיו

עֲמֶהָ הַסְּלִיחָה לַהֲנִירָא מִפְּקֻדַּת אֲצִלָּהּ / עוֹזְבִים וּמִתְנִידִים לְרַחֵם שְׁבִילָהּ
וַעֲתָה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ:

פְּרִישוּתָךְ רַבָּה לְסִגּוּר וּלְהִרְחִיק אַפִּים / פְּקִידִים עַד טְרוּדִים פְּתוּחַ דְּלִתִּים
נִשָּׂא לְבַבְנוּ אֶל-כַּפִּים:

צִמְחֵי אָבוֹת לֹא תִבּוֹשׁוּ בְּשׁוֹבְכֵם / צוּר יִשְׂרָאֵל מְשִׁיבְכֵם וְהוּא אָבִיכֶם
בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם:

בְּנֵי שְׁמַע לְמִלּוּלֵי הַטָּה אֲזוּנָהּ / בּוֹרֵא רַבּוֹן יִרְא יוֹצֵרָהּ וְקוֹנָהּ
הִלֵּא הוּא אָבִיךָ קִנְיָהּ. קְדוּשׁ:

25 קָשׁוּב קוֹל קוֹרֵא מִזֵּהִירָהּ בְּקָשׁוּב / קִין קִבְּלָתִי הַתְּגַרֵּעַ מִמֶּנּוּ בְּחָשׁוּב
אִם תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל אֵלַי תָּשׁוּב:

רְאוּבֵן בְּהִצָּלָה זָכָה בְּאַרְהָ לְאַצִּיל / רֶוַח וּמִקְלָט גְּבוּלוֹ תַחֲלָה הָאֲצִיל
מִצָּא לוֹ עָרִים בְּצוּרוֹת וְהָצִיל:

שְׁבוּעָה עֲבוּרָה הַתְּרָה לְהַשָּׂאֵל / שְׁתִּיל בְּבֵית הָאֲסוּרִים שְׁתָּלוּ אֵל
וְרַבְבֵּל בֶּן שְׂאֵלִיתָאֵל:

מֵה-נִכְבֵּד חֲלָקְנוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל / מִתְקַרְבִּים נוֹשְׁבִים חֲסוֹת בְּצִלוֹ לְהִצָּאֵל
וּמַעֲוֹלָם וְעַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל. קְדוּשׁ:

22 פרישתך ל' * 24 למלול: למילי ו' | רבון חס' ל' * דפ' 28 בצלו ו': מרומו ל' * דפ'

בני המדינה מכעיסין אותי והם עומדין מאליהן עליהן ומכלים אותן, אלא הרי אני משלחן לדרך רחוקה... עד שאני משלח אצלן הם באים ומפייסים אותי ואני מקבל פיוסן, כך אמר ה'ב"ה אף וחמה מלאכי חבלה הן, הרי אני משלחן לדרך רחוקה, שאם מכעיסין אותי ישראל, עד שאני משלח אצלן ומביאן ישראל עושין תשובה ואני מקבל תשובתן. פקידים עד טרודים פתוח דלתים ע' ירו' (שם) ופסדר"כ (שם) ולא עוד אלא שנועל בפניהם הה"ד פתח ה' את אוצרו ויוצא את כלי זעמו (ירמ' ג כה) עד דהוא פתח עד דהוא טריד (ר"ל סוגר) רחמוי קריבין. ולפי זה אומר הפייטן הפקידים, ר"ל מלאכי חבלה, עד שהם סגורים ועד שהוא פותח להם. נשא לבבנו... איכה ג מא. 23 צמחי אבות זרע אברהם יצחק ויעקב. בנים אתם דבר' יד א. 24 הלא הוא אביך קנך דבר' לב ו. 25 קשוב... בקשוב בהקשבה. קין קבלתי התגרע ממנו בחישוב ע' פסדר"כ דף ק"ס א' אמרו ישראל לפני הקב"ה רבון העולמים אם עושין אנו תשובה מקבלנו אתה, אמר להם תשובתו של קין קבלתי ותשובתכם איני מקבל? אם תשוב... ירמ' ד א. 26 ראוּבֵן בְּהִצָּלָה זָכָה בְּאַרְהָ לְאַצִּיל בהצלת יוסף, ע' פסדר"כ דף קנ"ט ב' אמר לו הקב"ה אתה ביקשתה למחזוריה ברא חביבא לאבוי, חייך שכן בנך מחזיר את ישראל לאביהם שבשמים... וכתיב (דה"א ה ו) בארה בנו, ולמה נקרא שמו בארה, שהוא בארה של תורה... רוח ומקלט גבולו תחילה האציל ע' בראשית רבה פ"ד ט"ו ע' 1019 אמר לו הקב"ה אתה פתחת בהצלת נפשות תחילה, חייך אין מפרישין ערי מקלט תחילה אלא בתחומך... מצא לו ערים... ש"ב כ ו. 27 שבועה עבודה הותרה להישאל ע' פסדר"כ דף קס"ג א' גדול כחה של תשובה שביטלה

תְּשׁוּבָה מְקַרְבֶּת נְדָחִים חֲבוּאֵי מְצוּלוֹת / נֶאֱזָר בְּמִשְׁמֶרֶת יוֹם הַבְּטִיחָם גְּאֻלוֹת
קְרוּבָה יְשׁוּעָתִי לָבֵא וְצִדְקָתִי לְהַגְלוֹת:

30 חֲנוּן מְתִי תִקּוּם תִּרְחַם כְּמֵהֵיִם / מְשׁוּכִים רָצִים אַחֲרֶיךָ וְנוֹהִים
מְתִי אָבוֹא וְאַרְאֶה פָנַי אֵלֵהֶם:

חֲדָשׁ זִיו קִרְיָתְךָ וְסִלְסֵלָה / זֶרַע קְדוּשֶׁיךָ וְאוֹהֲבֶיךָ יִשְׁכְּנוּ עָלֶיךָ
יִקְרָאוּ לִירוּשָׁלַם כְּסֵא יְיָ וְנִקְווּ אֵלֶיךָ:

מִתְרַחֲבוֹת נוֹי חוֹמוֹתֶיךָ מְגִיעוֹת לְמַעְלָה
מִתְכַּנְסוֹת וְנִחוֹת בְּמִלּוֹנָה קְבוּצֵי גוֹלָה
וְנִבְנְתָה עִיר עַל-תִּלָּה. קְדוּשׁ:

30 אַחֲרֶיךָ רָצִים ל* | נוֹהִים ו¹

את השבועה וביטלה את הנזירה. ביטלה את השבועה מנין, חי אני נאם ה' אם יהיה פניה... (ירמ' כב כד), וכתוב ביום ההוא נאום ה' צבאות אֶחָד זְרוּבָבֶל בֶּן שַׁלְתִּיאֵל... (חגי ב כג). שתיל בבית האסורים שתלו אל פסדר"כ (שם) ובני יכניה אסיר (דה"א ג יז)... אסיר, שהיה חבוש בבית האסורין. שאלתיאל, שממנו הושתלה מלכות בית דוד. א"ר תנחומא אסיר, שאסר הקב"ה את עצמו בשבועה, שאלתיאל לבית דין למען והתירו לו את השבועה. 28 להצאל להנצל. ומעולם... תהלי' צ.ב. 29 נאור כינוי להקב"ה. במשמרת יום ר"ל כששומרים יום הכפורים. קרובה ישועתי... ישע' נו א. 30 כמהים משתוקקים לגאולה. משוכים רצים אַחֲרֶיךָ ע"ש שה"ש א ד. ונוהים מתגעגעים. מתי אבא... תהלי' מבג. 31 סלסלה תרוממה, ל' משלי ד ח. יקראו לירושלם... ירמ' ג יז. 32 ונבנתה... ירמ' ל יח.

אופן

סיעון: א"צ חלנצ'ר [צ"ר יהודה. הווקח]. צתים צכי 6 טורים. 6 מלים ככל טוק. — א 1966.

אוֹר יִשְׂרָאֵל וְקְדוּשׁוֹ מַעְמוֹ שׁוּאֵל / בְּרֹאשִׁית יִצְרָתֶיךָ בְּךָ אֶתְפָּאֵר אָאֵל
גְּאוֹת כְּבוֹדִי לְיִשְׂרָאֵל מְקוֹרְאֵי שׁוּאֵל / דּוֹדִים מִתְרוֹה רְצָתָה נִפְשִׁי אֲנִי אֵל
3 הֵן עֲבָדֶי אֶתְמַךְ-בּוֹ אֶמֶר הַגּוֹאֵל / אֶמֶר יְיָ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל:

וְהַקְדִּישׁוּ אֶת קְדוּשׁ יַעֲקֹב לַחֲדוּשׁ / זָכְרוּ אֶת-יְיָ וְשׁוּבוּ אֶל-גּוֹאֲלְכֶם קְדוּשׁ
חֶשֶׁק בָּכֶם מִכָּל קוֹרְאֵי קְדוּשׁ / טוֹעֲנִים יַחֲוֹד שֵׁם הַנִּכְבָּד וְהַקְדוּשׁ
6 יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר עִם קְדוּשׁ / לֹא כַחַדְתִּי אֲמֵרִי קְדוּשׁ:

3 גואל ל*

1 אור ישראל וקדושו ישע' י יז. אאל ארצה (צורה קלירית במקום אואיל). 2 מקוראי ע"ש ישע' מח יב. צואל מציל, שמר. דודים מתרוה ע"ש משלי ז יח. 3 הן עבדי אתמך בו ישע' מב א. אמר ה' קדוש ישראל ישע' מה יא. 4 והקדישו... ישע' כט כג. לחדוש להתחדש בכל יום. 6 כוכבי בקר איוב לח ז. לא כחדתי... איוב ו י. 7 כבוד

כבוד הדר הודו בשירתי מתרוממת / לפאר בזיו זהיון מתגדלת ונואמת
מלאכי מעלה כל פת וכת דוממת / נעים זמירות ישראל תטפנה מנעמת
9 סנדלפון מכתיר ומזכיר שם להעמת / על יי קדוש ישראל באמת:

עומדים על ימינו ושמאלו לגדוש / פנים מכסים שרפים ומקדישים לקדוש
צלצול כנפים מעופפים יצפצפו לקדוש / קול קורא שרף אחד קדוש
12 רץ לקראת רץ להעריץ לקדוש / זה אל זה ואמר קדוש:

שואגים שנאנים והחיות מברכות קדוש / תרשישים מתנים תהלה לשלש קדוש
אש בתשע מחזות לפני קדוש / לעמוד לשרת לברך להמליך קדוש
15 זרע-קדש ביום-קדש יקדישו האל הקדוש / רם ונשא שוכן עד וקדוש:

15 ביום קדוש דפ'

הדר הודו ע"ש תהל' כמה יב. זהיון אור מבהיק וזורח. 8 נעים זמירות ישראל כינוי להקב"ה, ע"ש ש"ב כג א. תטופנה
מנעמת הכחות משמיעות זמר מנעים. סנדלפון שם מלאך (תיאורו פסיקתא רבתי כ' דף צ"ז א') מכתיר פסיקתא רבתי
שם. להעמת להתחבר אליו. על ה' קדוש ישראל באמת ישע' י כ. 10 לגדוש לעמוד בהמונים. 12 זה אל זה ...
ישע' ו ג. 13 שנאנים ... והחיות ... תרשישים סוגי מלאכים. 14 לעמוד לשרת דבר' יח ה. 15 רם ונשא ...
ישע' נז טו.

זולת

סימון: א"צ אלעזר הקטן בן הכז רבי יסודה חזק. צתים צבי ד' טורים.
6 מילים בכל טור. צבוגרים הצלח וסוקרל. א 916.

אדני מעון אתה קדם לכל מקדם
בטרים חוללת ארץ וגם הרים מולדם
גם ערץ והארץ הלא בתשובה יסודם
תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם:

3 ערץ והארץ: ארץ והערץ ו' | יסדם ל* דפ'

1 אדני מעון אתה תהל' צ א. 2 בטרים ... שם ב. 3 ערץ שמים. הלא בתשובה יסודם כדרשת חז"ל פסח' דף נ"ד א',
ועוד. 4 תשב אנוש ... תהל' צ ג. 5 דרך אויל ישר בעיניו משלי יב טו. 6 הולך בשרירות לבו ע"ש דבר' כט יח.

5 דֶּרֶךְ אֵוִיל יֵשֶׁר בְּעֵינָיו בְּהִבָּלְיוֹ לְתַמּוּד
הוֹלֵךְ בְּשִׁרְיֹת לְבוֹ בְּמֶרְאָה עֵינָיו לְחַמּוּד
וְשׁוֹב בְּנֵי לְאָבִיךָ בַּמֶּדֶה הַזֹּאת תַּמּוּד
אָמַר יי אִם תָּשׁוּב וְאַשִּׁיבְךָ לִפְנֵי תַעֲמֹד:

וְהָ עֵנִי קָרָא בְּהִתְעַטֵּף רוּחִי בְּעֵי
10 חֲטָאתָיו אֲשֶׁר חָטָא לֹא תִזְכְּרֶנָּה שׁוּבוּ אֲתִיו
טַעֲמוּ וּרְאוּ כִי טוֹב יי בַּעֲבוּדְתִּי תַחֲיו
לֹא אֶחְפוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת נָאָם יי אֱלֹהִים וְהָשִׁיבוּ וַחֲיו:

יַעֲזֹב רָשָׁע דְּרָכָו שׁוּבוּ וְאַשׁוּבָה אֲלֵיכֶם
כִּי גִבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ וּדְרָכֵי מַדְרֵכֵיכֶם
15 יֵאמַר שׁוּבוּ נָא וְהִיטִיבוּ אֶת מַעַלְלֵיכֶם
עֲתָה נָאָם יי שׁוּבוּ עָדִי בְּכָל לְבַבְכֶם:

מֵר וְאַהֲלוֹת קָצִיעוֹת בְּגִדוֹתֶיךָ כְּקִטְרֶת מִנְכָּה
נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע מִזְכָּה
סֹדֶר עֲתִירְתּוֹ כְּקִרְבָּנוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ סוֹכָה
20 זְבָחִי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה:

עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד מִנְעַת הַתְּשׁוּבָה לְיִסֵּד
פֶּתַח חוֹתֵר וַיְדוּ שְׁלוּחָהּ מִקְבַּלֶּת לְחֹסֶד
צוּר שׁוֹכֵחַ וְנוֹשֵׂא צִדְקָה יַחֲשֵׁב וַיִּוֹסֵד
רַחוּם וַחֲנוּן יי אֶרֶךְ אַפִּים וְרַב חָסֵד:

7 במד' ו': המדה ל' * דפ' 9 רוחי ו': רוחו ל' * דפ' 11 עבודתי ו': עבודתו ל' * דפ' 21 כבוד ל' * | תשובה ל' *

7 תַּמּוּד נִהְיָה בַּתְּמִידוּת. 8 אָמַר ה'... יִרְמ' טו"ט. 9 זֶה עֲנִי קָרָא תְהִלָּה לְדָו. בְּהִתְעַטֵּף רוּחִי עֲשֵׂה תְהִלָּה קִמַּב ד'. בְּעֵי
יִשַׁע' כֹּא יב. 10 שׁוּבוּ אֲתִיו שֶׁם. 11 טַעֲמוּ וּרְאוּ כִי טוֹב ה' תְהִלָּה לְדָו. 12 לֹא אֶחְפוֹץ... יִחְזֹק' יח כב. 13 יַעֲזֹב
רָשָׁע דְּרָכָו יִשַׁע' נה ז. שׁוּבוּ וְאַשׁוּבָה אֲלֵיכֶם מֵלֹאכִי ג ז. 14 כִּי גִבְהוּ... יִשַׁע' נה ט. 15 שׁוּבוּ נָא וְהִיטִיבוּ...
יִרְמ' לה טו. 16 עֲתָה נֹאמֶם ה'... יִיאֵל ב יב. 17 מוֹר וְאַהֲלוֹת קָצִיעוֹת בְּגִדוֹתֶיךָ תְהִלָּה מֵה ט, וְאִינוּ בְּרוּר לְמֵה
הַפִּיטֵן מִתְּכוּוֹן (יִיתָכֵן שְׁהוּא רִמּוֹ לְדִרְשַׁת הַפֶּסֶק שֶׁנַּעֲלָמָה מִמֶּנּוּ), וְלִפִּי הַהַמְשָׁךְ הוּא מֵתָאֵר אֶת הַחֲזוֹר בַּתְּשׁוּבָה. 18 נוֹשֵׂא עוֹן
וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע מִיכָה ז יח. 19 סֹדֶר עֲתִירְתּוֹ נִחְשָׁב כְּקִרְבָּנוֹת, וְהוּא כְּאִילוּ פְנֵי הַמֶּלֶךְ סוֹכָה מְבִיט פְּנֵי ה', ר"ל
תַּפְּלֹתוֹ מִנְעַת עַד ה'. 20 זְבָחִי אֱלֹהִים... תְהִלָּה נָא יט. 21 עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד מִנְעַת הַתְּשׁוּבָה כְּמֵאֵמֶר חוֹ"ל יוֹמָא דָף
פ"ו א'. 22 פֶּתַח חוֹתֵר הַקִּבְ"ה. 24 רַחוּם וַחֲנוּן... תְהִלָּה קג ח. 25 קח טוב הוֹשַׁע יד ג (וְהַפְּנִייה אֶל הַנֶּפֶשׁ בְּלִי זָכַר
בְּמִקְוֶם ל' נִקְבָה הוּא חוֹפֵשׁ הַפִּיטֵן).

25 קח טוב נפש ואמלאך פִּי־סֶת לְבָנֶיךָ
 רַחֲמִים כְּמִדַּתִּי יִמְצְאוּנִי אֲזִי אֶקְבֵּל תַּחֲנוּנֶיךָ
 שָׁרָם שְׁלוֹם אֲבִשְׂרָךְ וְהִלַּךְ צִדִּיקָךְ לְפָנֶיךָ
 שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יֵי אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַעֲוֹנֶךָ:

תִּמְרִיו הָרַע בְּטוֹב עָמִי וְנִחַלְתִּי בְנִי
 30 אָמְרוּ כָּל תִּשְׁאָ עֶזְרָה וְקַח טוֹב מִלְּפָנֶי
 לֹא יִהְיֶה לְמַכְשׁוֹל עֶזְרָה תִּסְמְכוּ אֲדָנִי
 קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְיָ:

עַד אָנִי, מוֹדָה וְעוֹזֵב תִּקְרְעוּ לְבַבְכֶּם
 זְדוֹנֵיכֶם כְּשִׁנּוּת וְאֵל תִּצְטָרְכוּ קְרוֹעַ בְּגִדֵיכֶם
 35 רְאוּ הַשְׁלִיכוּ מַעְלֵיכֶם אֶת כָּל פְּשָׁעֵיכֶם
 בְּשׁוּב רִשְׁע מִדְּרָכְךָ וְחִזָּה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדְּרָכֵיכֶם:

הוֹקֵם עַל וְגַם חֲסִידֵי בְּלִבְבְּכֶם תַּחֲשֹׁבוּ
 טְהוֹרֵי לֵב חֲטָאוּ וְהִתְחַנְּנוּ וְאֵלֵי שָׁבוּ
 נָעִים זְמִירוֹת דְּבַר רֹאשׁ בְּמִלְאֲכָתוֹ יִשָּׁבוּ
 40 אֲלִמְדָּה פּוֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחֲטָאִים אֵלֶיךָ יִשׁוּבוּ:

בְּנֶיךָ חֲטָאוּ בְּאֶרֶץ שׁוֹבֵיָהֶם בַּעֲשִׂירֶיהָ הִתְחַנְּנוּ
 הָרַב כִּבְסָנוּ מִעֲוִינוֹ בּוֹסָסוּ מִקֶּדֶשְׁךָ צָרִינוּ
 רְאֵה בֵּיתְךָ חָרַב בְּמָה נִתְכַּפֵּר חֲטָאוֹ
 לָכֵן וְנִשְׁוּבָה אֶל־יְיָ כִּי הוּא טָרַף וַיִּרְפָּאוּ:

26 ימצאוני ל* 33 עד גל שכצל: עד 38 שבו ו*: שובו ל* דפ' 42 צרינו: צורנו ל*

26 רחמים ... ימצאוני (הצורה לפי משלי א כח, וי"ג מצאוני) יתעוררו רחמי. 27 שלום שלום אבשרך ע"ש ישע' נז יט. והלך צדקך לפניך ישע' נח ח. 28 שובה ... הושע יד ב. 29 תמירו הרע בטוב הלשון ע"ש ויק' כז י. 30 אמרו כל תשא ... הושע יד ג. 31 לא יהיה למכשול עון יחזק' יח ל. תסמכו אדני גם אלה מדברי החוטא 32 קחו ... הושע יד ג. 33 עד אני ע"פ הדרשה פסיקתא דר"כ דף קס"ד ב' (ע' לעיל ביוצר "אור עולם קראו", 4). מודה ועוזב משלי כח יג. תקרעו לבבכם יואל ב יג. 34 זדוניכם כשגגות בכח התשובה, כדרשת חז"ל יומא דף פ"ו ב'. 35 השליכו מעליכם את כל פשעיכם יחזק' יח לא. 36 בשוב רשע... יחזק' לג יא. 37 הוקם על דוד המלך, ע"ש ש"ב כג א, גם הוא חטא ועשה תשובה. 39 נעים זמירות שמ, ר"ל דוד אמר אותו ראשון. במלאכתו ישובו דה"א ד כג. 40 אלמדה ... תהלי נא טו. 41 בעשיריה שנשארה בגלות. 42 הרב כבסנו מעונונו תהלי נא ד. בוססו מקדשך צרינו ישע' סג יח. 44 לכו ... הושע ו א.

45 יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל שָׁבוּ סִלְחָה וְקִבֵּל עֲתִירָתִי
חֲזַקְתָּ בְּךָ תוֹרֵם הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה תוֹרָתִי
וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשִׁבִי פָשַׁע חֲזָרָתִי
הַחֲזֹק מִגֵּן וְצָנָה וְקוֹמָה בְּעֶזְרָתִי:

47 ובא לציון גואל ... ישע' נט כ. 48 החזק ... תהל' לה ב.